

CROSSING DIVERSITY

Educatief pakket tegen discriminatie van holebi's en transgeders in verschillende culturen

I. WOORDENLIJST

Androgyn: androgynie kan verwijzen naar een gevoel namelijk zich noch mannelijk, noch vrouwelijk voelen of beide of tussen beide genders in. Daarnaast kan androgynie ook verwijzen naar een levensvisie (zich niet willen conformeren aan de tweedeling man-vrouw) of naar een gedrag (unieke uiterlijke expressie die een mix van genders bevat).

Bifobie: afkeer, afwijzing of irritatie tegenover bisexualiteit en biseksuele mensen.

Biologische geslacht of sekse: verwijst naar onze fysische anatomie. Je biologische sekse wordt vastgelegd bij de geboorte. Meestal denkt men dat er maar twee opties mogelijk zijn: jongen of meisje. Dit is niet juist. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het biologisch geslacht veel meer variaties kent. Het biologisch geslacht wordt immers bepaald door meerdere factoren zoals hormonen, anatomie en chromosomen die in verschillende combinaties mogelijk zijn. Deze variaties op de gekende m/v indeling worden benoemd met de term interseksualiteit (zie verder). (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Bisexualiteit: romantische, affectieve en / of seksuele aantrekkingskracht voor mannen en vrouwen, niet noodzakelijk op hetzelfde moment, of op dezelfde manier, of op hetzelfde niveau.

Christopher Street Day (CSD): zie *Stonewall*

Coming-out of 'uit de kast komen': van jezelf ontdekken en aanvaarden dat je halebli bent én dit openlijk vertellen aan één of meerdere mensen uit je omgeving. Coming-out is een niet eindig proces dat heel verschillend loopt van persoon tot persoon. Niet te verwarren met het begrip 'outing' (zie verder).

Discriminatie: betekent letterlijk "het maken van onderscheid". Maatschappelijk betekent het: "het onrechtmatig onderscheid maken tussen mensen of groepen". Onder discriminatie verstaat men het benadelen van mensen of groepen (meestal minderheden) op basis van uiteenlopende kenmerken zoals afkomst, zogenaamd 'ras', geboorteland, geloof, politieke of religieuze overtuigingen, sociale gewoonten, sekse, seksuele geaardheid, taal, handicap, leeftijd, enzovoort. Discriminatie kan men zien als een uiting van onverdraagzaamheid en als het in daden omzetten van vooroordelen.

Diversiteit & Diversiteitsmanagement: diversiteit verwijst naar het brede spectrum aan verschillen en overeenkomsten tussen mensen, zoals ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, leeftijd, handicap of seksuele geaardheid,... Diversiteitsmanagement betekent het voeren van een actief beleid dat een rijke diversiteit (in culturele achtergrond, seksuele identiteit, religie, handicap, leeftijd) nastreeft binnen bijvoorbeeld een bepaald bedrijf. Diversiteitsmanagement betekent in die context ook het leren omgaan en respecteren van de diversiteit tussen mensen, bijvoorbeeld collega's.

Drag Queen: een man die vrouwelijke kleding aantrekt en extravagante make-up draagt voor speciale gelegenheden zoals shows en optredens. Meestal met de nodige 'glitter' en 'glamour'.

Drag King: een vrouw die mannelijke kleding aantrekt voor speciale gelegenheden zoals shows en optredens.

Geïnternaliseerde homofobie: een centraal thema in het werken met haleblicliënten. Halebli's internaliseren soms de negatieve opvattingen over

homoseksualiteit die voorkwamen of voorkomen in hun opvoeding, omgeving, in de media, de maatschappij... Het zich eigen maken van deze opvattingen kan resulteren in het gevoel van een soort van 'zelfhaat' naar dit deel van hun eigen identiteit. Geïnternaliseerde homofobie kan zich manifesteren in verschillende gevoelens en emoties als angst en afkeer voor hun eigen homoseksualiteit en/of voor holebi's en de holebigemeenschap in het algemeen.

Gender: (Engels) betekent letterlijk 'geslacht' (of sekse). De term 'gender' wordt meestal gebruikt in zijn ruimere betekenis en verwijst naar de 'sociale, culturele en psychologische invulling van man en/of vrouw zijn'. Zo wordt het verschil gemaakt tussen geslacht of sekse (in het Engels 'sex') en gender (de culturele, psychologische en sociale lading). Deze 'lading' is anders naargelang cultuur en of tijdstip. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Genderexpressie: wat de buitenwereld van jou te zien krijgt, in tegenstelling tot genderidentiteit wat onzichtbaar is en zich innerlijk afspeelt. Genderexpressie omvat alles wat we communiceren naar anderen: kleren, haarstijl, lichaamstaal, manieren, spraak, gedrag ... De meeste mensen hebben een vleugje van mannelijke én vrouwelijke kenmerken in hun genderexpressie vevat, en deze expressie kan ook verschillend zijn naargelang de sociale context.

Genderidentiteit: verwijst naar het innerlijk gevoel een jongen, een meisje, beide of geen jongen of meisje te zijn. Meestal komt dit overeen met het biologisch geslacht: je wordt geboren met een meisjeslichaam en je voelt je ook meisje (en omgekeerd). Je psychologisch geslacht (je genderidentiteit) en je biologisch geslacht (je sekse) vallen dan samen. Maar het kan ook gebeuren dat deze twee stukken van jezelf min of meer in conflict staan. Dat je geboren bent met een meisjeslichaam maar je geen meisje voelt. Of dat je een beetje van de twee bent. Er is veel variatie mogelijk in de beleving van jongen of meisje zijn. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Genderrol en genderexpressie: verwijst naar de manier dat je je genderbeleving naar buiten brengt: welke rollen neem je op in het dagelijkse leven? Welke kleren draag je? Hoe gedraag je je tegenover anderen? Genderexpressie is wat de buitenwereld van jou te zien krijgt, in tegenstelling tot genderidentiteit wat onzichtbaar is en zich innerlijk afspeelt. Genderexpressie omvat alles wat we communiceren naar anderen: kleren, haarstijl, lichaamstaal, manieren, spraak, gedrag ... De meeste mensen hebben een vleugje van mannelijke én vrouwelijke kenmerken in hun genderexpressie vevat, en deze expressie kan ook verschillend zijn naargelang de sociale context. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Gendervariant: Jongeren die in hun gedrag, hun uiterlijk en/of in hun innerlijke beleving niet zijn zoals we van een meisje of jongen standaard verwachten, noemen we gendervariant. Het zijn meisjes die vaak met jongens optrekken, voetballen, meestal jongenskleiding dragen en soms zeggen dat ze een jongen willen zijn, of zich jongen voelen. Het zijn jongens die meisjesachtig zijn, vooral vriendinnen hebben, bij vlagen sieraden dragen of zich opmaken en zich niet altijd thuis voelen tussen de jongens. Deze jongeren stellen gedragingen, of hebben voorkeuren, die roldoorbrekend zijn. Dat maakt hen daarom niet minder een jongen of een meisje. Deze roldoorbrekende gedragingen noemen we cross-sekse gedrag.

Gendervariante jongeren hebben het niet altijd gemakkelijk. Ze worden dikwijls door andere kinderen ernstig geplaagd of gepest. Soms sluiten ze zich af waardoor ze in een sociaal isolement terecht- komen. Of ze vertonen depressief gedrag. Gepest worden blijkt één van de grootste problemen te zijn waarmee deze jongeren te kampen krijgen. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Heteronormativiteit: heteroseksualiteit wordt gedefinieerd als "normaal" en ideologisch als de enige geaccepteerde vorm van seksualiteit binnen een samenleving. Heteronormativiteit heeft effecten op het structurele, institutionele, sociaal en individueel niveau.

Heteroseksisme: geloven dat de seksuele en emotionele aantrekkingskracht voor mensen van het andere geslacht beter is dan elke andere vorm van seksuele identiteit.

Heteroseksueel: een seksuele identiteit waarbij een persoon romantische en / of seksuele aantrekkingskracht heeft voor de leden van het andere geslacht.

Homocaust: de vervolging en uitroeiing van homoseksuele mannen en vrouwen in concentratiekampen van Nazi Duitsland.

Homonegativiteit: is een term verwijzend naar negatieve gevoelens, houdingen en gedragingen ten opzichte van homoseksualiteit en homoseksuele mensen. Deze definitie spreekt een breder begrip dan homofobie (zie definitie), wat verwijst naar de angst, haat, angst, walging en afkeer die een persoon kan ondervinden ten opzichte van homoseksuelen.

Homofobie: gevoelens van angst, walging, afkeer, woede, ongemak en haat tegenover lesbiennes, homo's en biseksuelen. Een aantal onderzoekers hebben kritiek geuit op de term omdat homofobie geen klassieke fobie is. Vergeleken met andere fobieën, zoals watervrees of arachnofobie, zijn homoseksuelen niet de directe bron van "angst" of "ongemak". Het is eerder een soort van anti-homoseksualiteit of homonegativiteit. In dit perspectief is homofobie geen ziekte maar eerder een houding. In extreme gevallen gaan homofobe personen specifiek op zoek naar plekken waar homo's en lesbiennes bijeen komen om fysiek geweld op hen te plegen, dit wordt vaak aangeduid als "gay bashing".

Homoseksueel: een seksuele identiteit waarbij een persoon zich emotioneel en/of seksueel aangetrokken voelt tot mensen van dezelfde sekse. Deze term wordt soms zowel voor mannen als vrouwen gebruikt.

Homo-specifieke hulpverlening: begeleiding door hulpverleners die goed vertrouwd zijn met het holebithema, dit vereist niet dat de begeleiders zelf holebi zijn.

Interseksualiteit: bij interseksualiteit vertoont een lichaam zowel mannelijke als vrouwelijke kenmerken. Er kan onderscheid gemaakt worden tussen het fenotypische geslacht (uitwendig man of vrouw), het gonadale geslacht (het geslacht op basis van de aanwezige gonaden (eierstok of teelbal)), het genetische geslacht (aanwezigheid van X- en/of Y-chromosomen) en de genderidentiteit (tot welk geslacht iemand zichzelf voelt te behoren) en deze kunnen in vele combinaties met elkaar voorkomen. Interseksuele kinderen worden vaak in één bepaalde genderrol opgevoed, wat als gevolg kan hebben dat zij later een a-typische genderidentiteit ontwikkelen.

Hermafroditisme is een term die vroeger als synoniem voor interseksualiteit werd gebruikt, maar die tegenwoordig als niet-accuraat en beledigend wordt beschouwd.

Lesbofobie: afkeer, afwijzing of angst voor lesbiennes.

LGBT: een veel gebruikte afkorting in de internationale context en staat voor lesbisch, homo, biseksueel en transgender. Soms worden aan deze afkorting nog andere letters toegevoegd zoals bijvoorbeeld de I van interseks en de Q van queer of questioning.

Outing: het publiek maken van iemands seksuele voorkeur, al dan niet tegen

de wil van die persoon.

Pride: deze term duidt de trots aan van de holebi- en transgemeenschap om vrij en openlijk hun seksuele identiteit te beleven. Deze trots wordt in verschillende steden over de hele wereld gevierd tijdens jaarlijkse 'Pride' optochten, waarbij holebi's en transgenders op straat komen om op te roepen tot gelijke rechten, aanvaarding en feest.

Queer: een term die oorspronkelijk "raar" of "ongewoon" betekent. Het komt van het Duitse woord 'queer', dat betekent 'dwars, diagonaal'. De term wordt voornamelijk gebruikt door mensen die hun skeusele oriëntatie en/of genderidentiteit niet willen benoemen. 'Queer' is eerder een politieke term, die vaak wordt gebruikt door activisten die ingaan tegen de hokjesmentaliteit.

Seksualiteit: omvat alle vormen van menselijk seksueel gedrag. Seksualiteit omvat niet alleen seksuele handelingen, maar ook seksuele fantasieën, seksuele geaardheid, enz.

Seksuele identiteit: verwijst naar die aspecten van je identiteit waarin mensen kunnen verschillen op het vlak van sekse en gender. Deze verschillen hebben te maken met je biologisch geslacht, je genderidentiteit, je genderexpressies en -rollen, en je seksuele voorkeur. Het is de mix van deze verschillende aspecten die jouw persoonlijke en unieke seksuele identiteit bepaalt. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

Seksuele oriëntatie of voorkeur of geaardheid: verwijst naar het zich romantisch en/of seksueel aangetrokken voelen tot mensen van een bepaald geslacht. Meestal maken wij het onderscheid tussen holebi's en hetero's. De grenzen tussen deze categorieën zijn echter niet altijd duidelijk. Voor sommige mensen kan seksuele identiteit onduidelijk of fluïde zijn, anderen willen of kunnen zichzelf niet in een hokje plaatsen. Sommige mensen hebben geen specifieke voorkeur en zijn asexueel.

Soa: afkorting voor Seksueel Overdraagbare Aandoening. Aandoening die kan worden overgedragen door seksuele praktijken, zoals anale, vaginale of orale seks, maar ook door het contact met besmettelijke lichaamsvloeistoffen. Enkele veel voorkomende soa's zijn hiv, syfilis, hepatitis B, gonorrhoe of genitale herpes.

Stereotype: een overdreven beeld van een groep mensen dat vaak niet (volledig) overeenkomt met de werkelijkheid. Het is vaak een vooroordeel of negatief denkbeeld en wordt soms gebruikt als rechtvaardiging van bepaalde discriminerende acties.

Stigma: een brandmerk dat aan een bepaald persoon wordt gekoppeld. Een stigma kan ook een vooroordeel zijn dat leeft bij een bevolkingsgroep. In het Nederlands kent men het afgeleide werkwoord "stigmatiseren". Synoniem hieraan is het "brandmerken". Als men een bepaalde groep brandmerkt/stigmatiseert, dicht men die groep als geheel een bepaald negatief kenmerk toe. Het is voor de gestigmatiseerde groep, zoals het voor een gebrandmerkte onmogelijk is van het merkteken af te komen, zeer moeilijk om een stigma kwijt te raken.

Stonewall: "Stonewall Inn" is de naam van een holebi en transcafé op de Christopher Street in New York City. Aan het eind van de jaren 1960, werden holebi en transpubs in de stad vaak het slachtoffer van politie-invallen. Op 27 juni 1969, werd de Stonewall Inn overvallen, maar deze keer verdedigden de travestieten, homo's en lesbo's zich tegen de politie. Dit resulteerde in een enorme rel, die wel drie dagen duurde. Veel van de relschoppers waren transgenderpersonen, vaak behorend tot etnische minderheden. 'Stonewall' of

'Christopher Street Day' was de eerste keer dat homo's en lesbiennes terugvochten en opkwamen voor het recht om hun eigen leven te leiden. Deze gebeurtenis markeerde het begin van de Amerikaanse holebi en transbeweging. De dag van vandaag wordt dit herdacht door de jaarlijkse feesten en gay pride optochten in vele grote steden over de hele wereld.

Subcultuur: holebi's en transgenders hebben een eigen subcultuur ontwikkeld. Onder subcultuur verstaan we alle ontmoetingsplaatsen, groepen, uitgaansgelegenheden, communities en in ruime zin alle opvattingen en de cultuur die holebi's en transgenderpersonen hebben uitgebouwd.

Transgender: overkoepelende term voor travestie, transgenderisme, transseksualiteit en alle andere vormen van gendervariantie. Transgender als paraplueterm is toepasbaar voor alle mensen die op één of ander manier 'gender non-conformerend' zijn: travesties, drag queens en kings, vrouwelijke mannen, mannelijke vrouwen enzovoort. Deze indeling in travestie, transgenderisme en transseksualiteit is kunstmatig en de categorieën kennen geen duidelijke scheidingslijnen. De concepten travestie, transseksualiteit en transgenderisme worden dan ook vaak verward omdat er tussen de groepen veel overeenkomsten zijn. Niet altijd is duidelijk tot welke groep iemand behoort. Daarom spreekt men gemakkelijker over transgender personen als overkoepelende term. Er bestaan nog hardnekkige mythes over het samengaan van transgender en homoseksualiteit. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen de seksuele voorkeur (hetero of holebi) en de genderidentiteit (gevoel van man en/of vrouw zijn). Transgender personen kunnen zowel hetero, homo, lesbische, bi ... zijn. *(Bron definitie: www.genderindeblender.be)*

Transfobie: afkeer, afwijzing of angst voor transseksuele personen of transseksualiteit.

Transgenderisme: de term transgenderisme slaat op personen die mannelijke én vrouwelijke identiteitskenmerken combineren. Bij een transgenderist zijn zowel de vrouwelijke als de mannelijke genderidentiteit sterk aanwezig. Ook kan het voorkomen dat men zich soms man én soms vrouw voelt. Een lichamelijke aanpassing is soms (gedeeltelijk) gewenst om sekse-identiteit en genderidentiteit in overeenstemming te laten komen. Qua genderrol kunnen transgenderisten een heel eigen mix van mannelijke en vrouwelijke elementen verenigen. *(Bron definitie: www.genderindeblender.be)*

Transseksualiteit: wanneer de beleefde genderidentiteit niet in overeenstemming is met het biologisch geslacht dat bij de geboorte is vastgesteld, kan dit een enorme psychische spanning veroorzaken. Veel transseksuele personen lossen deze spanning op door (gedeeltelijk) te leven in de gewenste genderrol en hun lichaam al dan niet via medische ingrepen (hormonen, operaties) aan te passen aan hun genderidentiteit.

Een transseksuele persoon is dus iemand die zichzelf psychisch, sociaal en seksueel beleeft als behorende tot de andere sekse dan bij de geboorte vastgesteld.

Transseksualiteit heeft niets met seksualiteit te maken maar alles met het conflict tussen het biologisch geslacht en de genderidentiteit. Transseksualiteit wordt vaak omschreven als een diagnose en zou vaker voorkomen bij mannen dan bij vrouwen. De meest recente cijfers volgens het genderteam duiden op een voorkomen van 1:12,900 voor transvrouwen en 1:33,800 voor transmannen. *(Bron definitie: www.genderindeblender.be)*

Transman: iemand geboren als meisje die een mannelijke genderidentiteit ontwikkelt. Ook wel vrouw-naar-man transseksueel, FtM of vm-er genoemd.

Transvrouw: iemand geboren als jongen die een vrouwelijke genderidentiteit

ontwikkelt. Ook wel man-naar-vrouw transseksueel genoemd, transvrouw, MtF of mv-er.

Travestie: travestie is een bekend fenomeen, maar wordt dikwijls verward met drag queens. Drag queens zijn mannen die (bekende) vrouwen nadoen, meestal met veel glitter en glamour. Het drag queen fenomeen komt eerder voor in homomilieus (parades, discotheken). Een travestiet is iemand die de behoefte heeft tot het dragen van kleren van het andere geslacht (Vennix, 1999b), dit wordt ook wel 'crossdressing' genoemd.

Travestie gebeurt in tegenstelling met drag eerder verdoken in de huiskamer. Travestie dient om de innerlijk beleefde (sub)identiteit via kleding, taal, gedrag, houding ... naar buiten te brengen. Mannen die aan travestie doen voelen zich dus hoofdzakelijk wel man, maar nemen soms graag een vrouwelijk personage aan. Dit is meestal van tijdelijke aard.

Het aantal mannelijke travesties vanaf twintig jaar wordt in Nederland op 1 tot 5% van de bevolking geraamd. Deze mannen zijn meestal heteroseksueel gericht, en velen hebben een relatie en/of kinderen. Travestie kan zowel bij vrouwen als bij mannen voorkomen. Maar aangezien in onze cultuur mannelijke kleding of een mannelijke stijl voor vrouwen wordt geaccepteerd, blijft vrouwelijke travestie redelijk onzichtbaar. (Bron definitie: www.genderindeblender.be)

LGBT Symbolen

Er zijn verschillende symbolen die verwijzen naar de holebi- en transgemeenschap. Twee elkaar overlappende mannelijke symbolen ♂ (cfr. 'Mars' in de astrologie) symboliseren mannelijke homoseksualiteit, twee vrouwelijke symbolen ♀ (cfr. 'Venus' in de astrologie) symboliseren vrouwelijke homoseksualiteit. Verschillende combinaties van deze symbolen worden gebruikt om asexualiteit, transeksualiteit, bisexualiteit en heteroseksualiteit voor te stellen. Holly Boswell ontwierp een symbool voor transgender. Het is voorzien van een kruis aan de onderkant (cfr. het symbool van Venus), een pijl in de rechterbovenhoek (cfr. het symbool van Mars), en een gekruiste pijl in de linkerbovenhoek (die de twee combineert).

De roze driehoek refereert naar de homoseksuelen die naar aanleiding van de Tweede Wereldoorlog gedeporteerd werden door de Nazi's. Homo's werden verplicht een omgekeerde roze driehoek opgespeld.

The **Black Triangle** is a lesbian symbol that, originated from the Nazi concentration camps, just like the pink one that identified lesbian deported people. The black triangle was associated with antisocial individuals, that is, those people who were considered as threats to the ideological values of the families of the Third Reich. Most black triangle prisoners suffered from mental diseases or were homeless, but this symbol was also attributed to other small groups of prisoners such as alcoholic people, "layabouts", prostitutes, anarchists, lesbian women, as well as Roma and Sinti people.

In de jaren '70 dook dit symbool terug op, het werd sindsdien gebruikt door holebi activisten om te verwijzen naar de discriminatie en het geweld tegen holebi's. Sinds de jaren '90 wordt meer het symbool van de regenboogvlag gebruikt. **Deze vlag** telt 6 kleuren en representeert de trots van holebi activisten. De 6 kleuren symboliseren verschillende aspecten van het leven, namelijk rood voor leven, oranje voor gezondheid, geel voor zon, groen voor harmonie met de natuur, blauw voor kunst, en paars voor 'spirit'. De Amerikaanse kunstenaar Gilbert Baker ontwierp de vlag in 1978 en sindsdien is dit wereldwijd het best gekende symbool geworden voor de holebigemeenschap.

In 1998 ontwierp Michael Page ook een **'Bisexual Pride' vlag**. De donkerroze streep bovenaan staat voor aantrekking tot personen van dezelfde sekse, de blauwe streep onderaan symboliseert aantrekking tot personen van de andere sekse. Waar de strepen overlappen lijkt de vlag paars, wat de mogelijkheid tot aantrekking tot het hele spectrum van genders weergeeft.

De **'Transgender Pride' vlag** werd ontworpen door Monica Helms, en dook voor het eerst op in 2000 op een 'pride parade' in Phoenix (Arizona). De vlag symboliseert de transgender gemeenschap en bestaat uit vijf horizontale strepen: twee lichtblauwe, twee roze en een witte streep in het midden. Helms beschrijft de betekenis van de transgender vlag als volgt: "De strepen boven en onderaan de vlag zijn lichtblauw, de traditionele kleur voor baby jongens. De strepen daarnaast zijn roze, de traditionele kleur voor baby meisjes. De streep in het midden is wit: voor diegenen die interseksueel zijn, of in transitie zijn of voor personen die hun gender liever niet definiëren.

Het **rode lintje** staat symbool voor solidariteit met mensen met hiv. Het is dus geen direct symbool voor homoseksualiteit zelf. Gezien mannen die seks hebben met mannen een belangrijke risicogroep vormen voor hiv, is het een symbool dat vaak opduikt in de holebigemeenschap..

iii http://en.wikipedia.org/wiki/Transgender_Pride_flag#cite_note-Colors-0

2. ADRESSEN

ITALIË

Arcigay Nazionale

Via Don Minzoni 18
40121 Bologna
tel. (+39) 05 10957241
fax. (+39) 05 10957243
e-mail: info@arcigay.it
www.arcigay.it

ArciLesbica Nazionale

Via Don Minzoni 18
Bologna 40121
tel. +39.051.6492684
fax +39.051.6492684
e-mail: segreteria@arcilesbica.it
www.arcilesbica.it

Gay Center

Via Nicola Zabaglia 14 – 00153 Roma
tel. (+39) 06 64 50 1102
fax. (+39) 05 64 50 1103
e-mail: info@gaycenter.it
www.gaycenter.it

Gay Help Line 800 713 713

(information toll free number for lesbian, gay, and transexual people)
e-mail: info@gayhelpline.it
www.gayhelpline.it

SAIFIP - Servizio per l'Adeguamento tra Identità Fisica ed Identità Psicica (Unit for Adjustment of Sex to Psychic Identity)

c/o Azienda Ospedaliera S.Camillo-Forlanini di Roma (Italia)
Circ. Gianicolense 87 - 00152 Roma
Padiglione Traumatologico Piano Terra
c/o Ambulatorio di Chirurgia Plastica e Ricostruttiva
tel. 06.58704213
e-mail: SAIFIP@scamilloforlanini.rm.it

MIT – Movimento Identità Transessuale

(Transsexual Identity Movement)
Via Polese, 15
40120 Bologna
tel. 051.271666
e-mail: mitbologna@libero.it
www.mit-italia.it

Azione Trans

e-mail: info@azionetrans.it
www.azionetrans.it/

Associazione La Libellula

e-mail: info@libellula2001.it
www.libellula2001.it

Crisalide Pangender

Via Enrico Mattei 37 - 57123 Livorno
e-mail: presidenza@pangender.it ; sheina.pecchini@pangender.it
<http://www.crisalidepangender.org>

Famiglie Arcobaleno

tel. 346 8137616
e-mail: info@famigliearcobaleno.org
www.famigliearcobaleno.org

Genitori Rainbow

e-mail: info@genitorirainbow.it
www.genitorirainbow.it

A.G.E.D.O - Associazione di GENitori Di Omosessuali

(Association of Parents of Homoexuals)
e-mail: info@agedo.org
www.agedo.org

Gay and lesbian (Christian) Believers Groups

For a comprehensive list of the Italian groups, please visit
www.gionata.org

Fondazione Sandro Penna

Via Santa Chiara, 1
10100 Torino
telefono 011 52 12 03 3
fax 011 54 03 70
www.fondazionesandropenna.it

Associazione di gay e lesbiche di centro destra

(Centre-Right Wing Gay and Lesbian Association)
www.gaylib.it

Consulta LGBT della sinistra

(Left-wing LGBT Council)
www.dsonline.it/autonomie/cods/index.asp

LETLAND

Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Their Friends' Association "Mozaika"

K.Valdemara 18-1a, Lv-1010, Riga
<http://www.mozaika.lv>

LGBT Youth project "Skapis.eu" (Closet.EU)

<http://skapis.eu/en/jauniesi>

BELGIË

Koepelorganisaties

Çavaria, koepelorganisatie voor holebi- en transgenderverenigingen in Vlaanderen en Brussel

Kammerstraat 22, 9000 Gent
www.cavaria.be (Voor een overzicht van alle groepen in Vlaanderen en Brussel kan u op deze website terecht)
T: 09 223 69 29

Wel Jong Niet Hetero, jeugdbewegingskoepel voor holebi- en transgenderjongeren in Vlaanderen en Brussel

Kammerstraat 22, 9000 Gent
info@weljongniethetero.be, www.weljongniethetero.be
T: 09 335 41 87

T-werkgroep, portaalsite voor Transgenders in Vlaanderen

www.t-werkgroep.be

T-Jong, jeugdbeweging voor transgenderjongeren

www.t-jong.be

ILGA Europe, the European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association

Rue Belliardstraat 12, 1040 Brussel
www.ilga-europe.org
T: 02 609 54 10

ROZE HUIZEN

Casa Rosa Gent, Oost-Vlaams Roze Huis

Kammerstraat 22, 9000 Gent
www.casarosa.be
T: 09-269 28 12

Het Holebihuis, Vlaams-Brabants Roze Huis

Diestsesteenweg 24, 3010 Kessel-Lo

Het Roze Huis Antwerpse Regenboogkoepel, Roze Huis Antwerpen

Draakplaats 1, 2018 Antwerpen
www.hetrozehuis.be
T: 03 288 00 84

Regenbooghuis Brussel, Brussels Roze Huis

Kolenmarkt 33, 1000 Brussel

www.rainbowhouse.be
T: 02 503 59 90

Polaris West-Vlaams Regenbooghuis vzw, West-Vlaams Roze Huis

Groentemarkt 19, 8400 Oostende
www.polaris-wvl.be
T: 059 43 96 17

DISCRIMINATIEMELDPUNTEN

Centrum voor de Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding

Koningsstraat 138, 1000 Brussel
www.diversiteit.be, www.meld-it.be
T: 02 212 30 00 of 0800 12 800

Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen

Ernest Blerotstraat 1, 1070 Brussel
www.igvm.fgov.be
T: 02 233 41 75

INFORMATIECENTRA - DOCUMENTATIECENTRA - ONDERZOEKSCENTRA

Holebifoon, gratis onthaal- en infolijn

Kammerstraat 22, 9000 Gent
vragen@holebifoon.be, www.holebifoon.be
T: 0800 99 533 (gratis nummer)

Fonds Suzan Daniel vzw, homo/lesbisch archief en documentatiecentrum

PB 569, 9000 Gent
www.fondssuzandaniel.be
T: 09 223 58 79

Rosa, Bibliotheek, Documentatiecentrum en archief voor gelijke kansen, feminisme en vrouwenstudies

Koningsstraat 136, 1000 Brussel
www.rosadoc.be
T: 02 209 34 10

Sensoa, Vlaams expertisecentrum voor seksuele gezondheid

Kipdorpvest 48a, 2000 Antwerpen / Meersstraat 138d, 9000 Gent
www.sensoa.be
T: 03 238 68 68

Steunpunt Gelijkekansenbeleid, expertisecentrum Gelijke Kansen

Lange Nieuwstraat 55, 2000 Antwerpen
www.steunpuntgelijkekansen.be
T: 03 265 59 63

PORTUGAL

ILGA Portugal - Intervenção Lésbica, Gay, Bissexual e Transgénero (ILGA Portugal - Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Intervention)

<http://www.ilga-portugal.pt>

Rede Ex-aequo – Associação de jovens LGBTs (Ex-aequo Network - LGBT youth Association)

<http://www.rea.pt/quemsomos.html>

Opus Gay

<http://www.opusgay.org/>

Amplos - Associação de Mães e Pais pela Liberdade de Orientação Sexual (Amplos - Mothers and Fathers Association for Free Sexual Orientation)

<http://amplosbo.wordpress.com>

Clube Safo (Safo Club)

<http://www.clubesafoc.com/>

**CASA - Centro Avançado de Sexualidades e Afectos
(Advanced Center of Sexualities and Affections)**

<http://www.ass-casa.org/>

**APHM – Associação Portuguesa de Homosexualidade
Masculina (Portuguese Association of Male Homosexuality)**

<http://www.aphm.web.pt>

**^at. - Associação para o estudo e defesa do direito à
identidade do género – (^at. - Association for the study and
defense of the right to gender identity)**

<http://a-trans.planetaclix.pt/>

**Não te prives – Grupo de Defesa dos Direitos Sexuais (Do
not deprive yourself - Sexual Rights Defense Group)**

<http://www.naoteprives.org>

**Panteras Rosa - Associação de Combate à Les-Bi-Gay-
transfobia - (Pink Panthers – Association against Les-Bi-Gay-
transphobia)-**

<http://www.panterasrosa.blogspot.com/>

SPANJE

FELGTB (Spanish LGTB umbrella organization)

www.felgtb.org

COGAM (LGTB Group of Madrid)

00-34-91-5230070.

Information Line for LGTB: 00-34-915230070

www.cogam.org

AMPGYL (Parents of LGTB group)

www.ampgyl.org

CGL (LGTB Group of Catalonia)

900 Rosa: 900 601 601

www.cogailes.org

3. WEBSITES

Hieronder vind je een aantal links naar nuttige websites. Dit is uiteraard slechts een greep uit het aanbod.

ITALIË

www.agedo.org : web site of the Association of parents of homosexual people – it is an association of parents, relatives, and friends of homosexual, bisexual, and transsexual men and women

www.aiutogay.it : this web site provides information on counselling services targeting gay and lesbian people

www.apa.org/pi/lgbt/resources/guidelines.aspx : psychotherapy guidelines, to be implemented when working with gay, lesbian, and bisexual patients (*In English*)

www.arcigay.it : web site of the main Italian organisation countering discrimination of gay and lesbian people

www.arcilesbica.it : web site of the main Italian organisation fighting against discrimination of lesbian people

www.azionetrans.it : web site of the Social Work Volunteer Association promoting the protection of personal identity of people acknowledging they are transsexual and transgender, or intersexed people

www.cinomagay.it : movie web site

www.crisalidepangender.org : web site of the Association for free expression of gender identity

www.culturagay.it/cg/index.php : essays, reviews, and documents on the gay culture

www.deegay.it : gay web radio

www.diversita.info : web site of the “Reti Territoriali contro le discriminazioni” (Local Anti-discrimination Networks) Project, managed by UNAR (National Anti Racial Discrimination Office)

www.diversity-in-europe.org : web site of the TRIANGLE Project, from which Eurialo originated (*in various languages*)

www.drgay.ch/i/index.php : online counselling service for the gay and lesbian community

www.ellexelle.com : informative web site of the Italian lesbian community

www.euroflag.net/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=26 : web site of the Family Matters Project, financed by the European Commission, aiming at supporting families in preventing violence against young gay and lesbian people

www.famigliearcobaleno.org : web site of the Association of homosexual couples or singles that have become or wish to become parents

www.fondazioneandropenna.it : LGBT-related issue library, historical archives, video, audio and newspaper library

www.gay.it : gay information portal

www.gay.tv : on-line gay community

www.gaycenter.it : rome-based LGBT centre providing the Gay Help Line service accessible by dialling 800 713 713° toll-free helpline for gay and transsexual people, as well as various local associations

www.gayhelpline.it : 800 713 713 the Italian LGBT community's toll-free number

www.gaylib.it : centre/right-wing homoaffective people

www.gaymarocco.com : italian web site gathering gay, lesbian and bisexual Moroccan citizens who are together in Kifkif to cope with stigma and discrimination based on sexual orientation

www.gaynews.it : information newspaper on homosexuality

www.gaynews24.com : LGBTQ all news portal

www.gaysport.it : web site of the Italian LGBT sports federation, with the main sports groups

www.gaywave.it : news and information on gay trends and culture

www.genitorirainbow.it : web site of the association aiming at supporting lesbian, gay, and transsexual people who had children from previous heterosexual relationships

www.gionata.org : web site where one can find information on believing (Christian) gay and lesbian groups

www.glbthealth.org : web site of an association dealing with health and homosexuality (*In English*)

www.glbtc.com : encyclopaedia on gay and lesbian -related topics (*In English*)

www.glsen.org : web site for teachers, showing them how to create a safe environment for all students and counter homophobia (*In English*)

- www.gruppopesce.org : web site of a non-professional swimming association, targeting (mainly but not only) homosexual people over 19
- www.hosilinz.at/hosi/angebote/summermeeting : web site presenting a summer camp for gay and lesbian people under 25. Young Europeans can spend one week together camping in Austria, by the Attersee lake (*In various languages, including Italian*)
- www.ihlia.nl : international gay and lesbian files (*In English*)
- www.ilga.org : web site of the International Association of Gay and Lesbian People. It's a privileged point of observation to get an overview of the condition of homosexuals throughout the world
- www.ilga-europe.org : web Site of the European Association Of Gay And Lesbian People. It's a privileged point of observation to get an overview of the condition of homosexuals throughout Europe
- www.infogam.info : gay and lesbian alternative bikers group
- www.lgbt-education.info : web site on LGBT-related education, which was opened in summer 2005 (*In English*)
- www.listalesbica.it : portal providing resources and information to Italian lesbian people
- www.mariomieli.org : web site of the Roman Gay and Lesbian Association
- www.mit-italia.it : Italian Transsexuals' Movement
- www.notiziegay.com : news collector of independent lesbian and gay-friendly news
- www.notiziegay.it : online gay newspaper
- www.parksdiversity.eu : PARKS is a non-profit organisation, aiming at helping member companies to fully understand and exploit the business opportunities deriving from implementing strategies being aware of and respecting diversity
- www.polisaperta.it : web site of the Association, which was established in 2005 by a group of people mainly working in the police and armed forces, who share the same job as well as homosexual orientation
- www.retelenford.it : legal information web site of the gay network of attorneys and legists
- www.scamilloforlanini.rm.it/saifip/homepage.htm : web site of SAIFIP - Servizio per l'Adeguamento tra Identità Fisica ed Identità Psicica (Unit for Adjustment of Sex to Psychic Identity) of Rome's S.Camillo-Forlanini Hospital. This Unit provides consultancy and support services to people who wish to undergo sex reassignment
- www.schools-out.org.uk : web site on LGBT-related issues at school (*In English*).
- www.stop-discrimination.info : this website provides information on discrimination and diversity issues. It is aimed at the general public as well as stakeholders such as employers and people working in the field of equality
- www.tglff.com : web site of the International Film Festival for movies dealing with homosexuality-related topics, which takes place every year in Turin (Italy)
- www.women.it/les/towanda : records of the main Italian lesbian culture magazine
- www.dsonline.it/autonomie/cods/index.asp : LGBT Council of Democratici di Sinistra (Left-Wing Democrats)

LETLAND

- <http://iecietiba.lv/index.ph> : online article library on tolerance towards diversity (*available in Latvian and Russian*)
- www.politika.lv : the public policy site in Latvia

BELGIË

Algemene informatie en nieuws over het holebi- en transthema:

- www.cavaria.be
www.weljongniethetero.be
www.t-werkgroep.be
www.holebifoon.be
www.zizo-magazine.be
www.allesovergay.nl

Sites voor holebi- en transjongeren:

- www.weljongniethetero.be
www.t-jong.be
www.holebifoon.be

Tips en methodieken voor het holebi- en (trans)genderthema in het onderwijs:

www.genderindegklas.be
www.cavaria.be/onderwijs
www.genderindeblender.be
www.edudivers.nl
www.gayandschool.nl

Algemene informatie en nieuws over school en pesten:

www.klasse.be
www.kieskleurtegenpesten.be

Informatie over seksuele gezondheid:

www.sensoa.be
www.mannenseks.be
www.allesoverseks.be

Informatie over gender en etniciteit:

www.ellavzw.be
www.merhaba.be

PORTUGAL

www.pontobi.org - Ponto Bi: website for dissemination of events about the bisexual theme taking place in Portugal, as well as some resources and links

portugalgay.pt - Portugal Gay: the largest and most visited national LGBT portal, created in 1996. It's an on-line general information media available 24 hours a day

rumosnovos-ghc.pt.vu - Rumos Novos : catholic homosexuals group which encourages faith motivation among homosexuals and their families

www.7colors.com.pt - 7 Colors : website for the promotion of LGBT entertainment

jovemgay.com/jovemgay/main.asp - Jovemgay.com : website aimed at helping young people to discover who they are or help people that have gay, lesbian, bisexual or transgender friends

dezanove.pt - Dezanove - notícias e cultura LGBT em português: news and events portal which reflects the day-to-day of LGBT themes in Portugal and in the world

filhodeumdeusmaior.blogspot.com - Filhos de um deus maior: sharing and fellowship space for all those who believe that Christianity and homosexuality are not "water and oil"

homofobia.com.sapo.pt - Homofobia - Causas e Consequências: website that brings together different perspectives on the issue of homophobia

www.lespt.org - LES - Grupo de Discussão sobre Questões Lésbicas: discussion Group about Lesbian Issues aims at contributing to the debate on lesbian issues and developing measures to promote rights and equality of opportunity for lesbian women in various aspects of their life

SPAIN

www.cogam.es/secciones/educacion: Education Comision /Comisión de Educación de COGAM

www.youtube.com/user/CogamEducacion: canal de Youtube de la Comisión de Educación de COGAM

www.felgtb.org/es/areas-de-trabajo/educacion: education Area FELGTB/ Área de Educación de la FELGTB

www.inclou.org: Inclou

www.aldarte.org/cas/site/default.asp: Aldarte

afortiori-bilbao.com/editorial/: publisher A Fortiori. Collection Tales for all families

www.itgetsbetter.org/: it gets better Project

www.enseignement.be/: Enseignement.be

4. LINKS

ITALIÈ

General Texts

- Acquafredda, K. et al. (1999) *M@iling desire. Conversazioni di una comunità lesbica virtuale*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Archer, B. (2006) *Il tramonto dei gay e la morte dell'etero*, Roma, Castelvechi.
- Bagemihl B. (1999) *Biological exuberance: animal homosexuality and natural diversity*, New York, St. Martin's Press.
- Boswell, J. (1995) *Same-sex unions in premodern Europe*, New York, Vintage.
- Connell, R.W. (1996) *Maschilità. Identità e trasformazioni del maschio occidentale*, Milano, Feltrinelli.
- Consoli, M. (2005) *Gay day. Grande calendario GLBT. Annuario dei personaggi più importanti nella storia universale della comunità varia*, Roma, Fabio Croce Edizioni.
- D'Agostino, F., Gastaldi, S. (2005) *Gay: diritti e pregiudizi. Dialogo galileiano contro le tesi dei nuovi clericali*, Roma, Nutrimenti.
- Danna, D. (1994) *Amiche, compagne, amanti. Storia dell'amore tra donne*, Milano, Mondadori.
- Danna, D. (1997) *Matrimonio omosessuale*, Viterbo, Massari.
- De Pace Bernardini, A. (2009) *Diritti diversi. La legge negata ai gay*, Milano, Bompiani.
- Dunne, G.A. (1997) *Lesbian Lifestyles. Women's work and the politics of sexuality*, London, McMillan.
- Foucault, M. (1976, 1984) *Storia della sessualità*, 3vv., Feltrinelli, Milano.
- Galimberti, U. (1983) *Il corpo*, Feltrinelli, Milano.
- Garelli, F. (2000) *I giovani, il sesso, l'amore*, Bologna, Il Mulino.
- Gruppo Soggettività Lesbica Libera Università delle Donne di Milano (2005) *Cocktail d'amore. 700 e più modi di essere lesbica*, Milano, Derive Approdi.
- Hergemoeller, B.U. (2001) *Sodom and Gomorrah. On the everyday reality and persecution of homosexuals in the Middle Ages*, London & New York, Free Association Books.
- Herd, G. (1989) *Gay and Lesbian youth*, New York, The Haworth Press.
- Kinsey, A., Pomeroy, W., Martin, C.E. (1948) *Sexual Behavior in the Human Male*, Philadelphia, Saunders.
- Lingiardi, V. (1997) *Compagni d'amore. Da Ganimede a Batman. Identità e mito nelle omosessualità maschili*, Milano, Raffaello Cortina.
- Lingiardi, V. (2007) *Citizen gay. Famiglie, diritti negati e salute mentale*, Milano, Il Saggiatore.
- Lupo, P. (1998) *Lo specchio incrinato. Storia e immagine dell'omosessualità femminile*, Venezia, Marsilio.
- Mazzara, B. (1997) *Stereotipi e pregiudizi*, Bologna, Il Mulino.
- Menzione, E. (2000) *Diritti omosessuali*, Roma, Castelvechi
- Mieli, M. (1977) *Elementi di critica omosessuale*, Torino, Einaudi.
- Murray, S.O. (2000) *Latin American Male Homosexuality*, Albuquerque, University of New Mexico Press.
- Padovano, R. (2002) *Dove sorge l'arcobaleno. L'omosessualità nella storia e nelle religioni del mondo*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Palomba, M. (1999) *Essere e vivere la diversità*, Roma, Edizioni Kappa.
- Palomba, M., Martino, G. (1999) *Chat to Chat. La comunicazione on-line. Esperienze della comunità gay*, Roma, Edizioni Kappa.
- Patanè, V. (2002) *Arabi e noi. Amori gay nel Maghreb*, Roma, Ed. DeriveApprodi.
- Paterlini, P. (1991) *Ragazzi che amano ragazzi*, Milano, Feltrinelli.
- Pedote, P., Lo Presti, G. (2003) *Omofobia. Il pregiudizio anti-omosessuale dalla Bibbia ai giorni nostri*, Viterbo, Stampa Alternativa.
- Pietrantoni, L. (1999) *L'offesa peggiore*, Pisa, Edizioni del Cerro.
- Pietrantoni, L., Graglia, M., Lelleri, R. (2003) *Pazienti imprevisi: pratica medica e orientamento sessuale*. Progetto promosso dall'Istituto Superiore di Sanità e stampato da Arcigay Nazionale.
- Preciado, B. (2002) *Manifesto contra-sessuale*, Milano, Il Dito e La Luna.

- Rizzo, D. (2006) (a cura di) *Omo Sapiens. Studi e ricerche sull'orientamento omosessuale*, Roma, Carocci Editore.
- Ruspini, E., Zajczyk, F. (1992) *Indagine sulla discriminazione degli omosessuali in ambito lavorativo*, Milano, Pari e Dispari.
- Sabelli Fioretti, C., Grillini, F. (2007) *Gay. Molti modi per dire ti amo*, Reggio Emilia, Aliberti.
- Saraceno, C. (1996) (a cura di) *Genere. La costruzione sociale del femminile e del maschile*, Bologna, Il Mulino.
- Sullivan, A. (1996) *Praticamente normali. Le ragioni dell'omosessualità*, Milano, Mondadori.
- Tin, L.G. (2010) *L'invenzione della cultura eterosessuale*, Palermo, Duepunti Edizioni.
- Tin, L.G. (2003) (a cura di) *Dictionnaire de l'homophobie*, Paris, Presses universitaires de France.
- Toibin, C. (2003) *Amore in un tempo oscuro. Vite gay da Wilde ad Almodovar*, Roma, Fazi.
- Vanita, R., Kidwal, S. (2000) *Same Sex Love in India. Readings from Literature and History*, New York, St. Martin Press.
- Zanotti, P. (2005) *Il gay. Dove si racconta come è stata inventata l'identità omosessuale*, Roma, Fazi.

The Ancient Greeks and Romans

- Anacreonte, *frammenti* 2, 3, 4 D
- Catullo, *Carmina* 15, 24, 48, 81, 99
- Lucrezio, *De rerum natura*, IV, 1052-56
- Orazio, *Odi*, IV, 10; *Epodi*, XI
- Petronio Arbitro, *Satyricon*
- Pindaro, *frammento* 123 M
- Platone, *Fedro*
- Platone, *Simposio*
- Plutarco, *Vita di Licurgo*, 17,1; 18,9
- Saffo, *Liriche e frammenti*
- Senofonte, *Costituzione degli Spartani*, 2, 12 sgg.
- Senofonte, *Simposio*, 8, 35
- Teocrito, *Idilli*, 12; 29; 30
- Teognide, *Elegie*
- Tibullo, I, 4; 9
- Virgilio, *Eneide*, libri V, IX, X; *Egloghe*, II, III
- Brooten, B.J. (1996) *Love between Women: Early Christian Responses to Female Homoeroticism*, Chicago, University of Chicago Press.
- Calame, C. (2006) (a cura di) *L'amore in Grecia*, Bari, Laterza.
- Calame, C. (2006) "L'amore omosessuale nei cori di fanciulle", in *L'amore in Grecia*, Bari Laterza, pp. 73-85
- Calimach, A. (2002) *Lovers' Legends: The Gay Greek Myths*, New Rochelle, Haiduk Press.
- Cantarella, E. (1995) *Secondo natura. La bisessualità nel mondo antico*, Milano, Rizzoli.
- Cantarella, E. (2007) *L'amore è un dio. Il sesso e la polis*, Milano, Feltrinelli.
- Cantarella, E. (2009) *Dammi mille baci*, Milano, Feltrinelli.
- Cohen, D., (1991) "Debate (with Clifford Handley): Law, Society and Homosexuality in Classical Athens", *Past and Present* 133, 167-194
- Dalla, D. (1987) *Ubi Venus mutatur: omosessualità e diritto nel mondo romano*, Milano, Giuffrè.
- Davidson, J.N. (2001) "Dover, Foucault and Greek Homosexuality: Penetration and the Truth of Sex", *Past & Present: A Journal of Historical Studies* 170, Oxford
- Dynes, W.R. (1992) *Homosexuality in the ancient world*, New York, Garland.
- Dover, K. (1985) *L'omosessualità nella Grecia antica*, Torino, Einaudi.
- Foucault, M. (1978-85) *Storia della sessualità*, vv. II, III, Milano, Feltrinelli.
- Hallett, J.P., Skinner, M.B (1997) *Roman Sexualities*, Princeton, Princeton University Press.
- Hallett, J.P., "Female Homoeroticism and the Denial of Roman Reality in Latin Literature", in Hallett, J.P., Skinner, M.B. (1997) *Roman Sexualities*, Princeton, Princeton University Press, 255-273
- Halperin, D. (1990) *One hundred years of homosexuality and other essays on Greek Love*, London & New York, Routledge.

- Halperin, D., Winkler, J.J., Zeitlin F. (1990) (eds) *Before Sexuality: the Construction of Erotic Experience in the Ancient Greek World*, Princeton, Princeton University Press.
- Hubbard, T.K. (1998) "Popular Perceptions of Elite Homosexuality in Classical Athens", *Arion* 6.1, 48-78
- Hubbard, T.K. (2002) "Pindar, Theoxenus, and the Homoerotic Eye", *Arethusa* 35.2, 255-296
- Hubbard, T.K. (2003) *Homosexuality in Greece and Rome. A sourcebook of basic documents*, Berkeley, University of California Press.
- Konstan, D., Nussbaum, M. (1990) (eds) "Society and Sexuality in Ancient Greece and Rome", *Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies* 2, 1, Durham, North Carolina, Duke University Press.
- Leitao, D. (1996) "Orpheus and the Third Sex: Some Thoughts on Sexual Diversity in Ancient Greece", *Humanities Magazine* 14, 47-69
- Lilja, S. (1982) "Homosexuality in Plautus' Plays", *Arctos* 16, 57-64
- Martos Montiel, J.F. (1996) *Desde Lesbos con amor: homosexualidad femenina en la Antigüedad*, Madrid, Ediciones Clásicas.
- Ormand, K. (1996) *Positions for Classicists or Why should Feminist Classicists care about Queer Theory?* www.stoa.org/diotima/essays/ormand96.shtml
- Parker, H.N. (2001) "The Myth of the Heterosexual: Anthropology and sexuality for Classicists", *Arethusa*, 34, 3, pp. 313-362
- Pastre, G. (1987) *Athènes et le "péril saphique". Homosexualité féminine en Grèce ancienne*, Paris, Pastre.
- Richardson, T.W. (1984) "Homosexuality in the Satyricon", *C&M* 35, 105-127
- Sergent, B. (1986) *L'omosessualità nella mitologia greca*, Bari, Laterza.
- Sorkin Rabinowitz, N., Auanger, L. (2002) (eds) *Among Women: from the Homosocial to the Homoerotic in the Ancient World*, Austin, University of Texas Press.
- Thorp, J. (1992) "The Social Construction of Homosexuality", *Phoenix* 46. 1
- Verstraete, B.C., Provençal, V. (2005) *Same-sex desire and love in Greco-Roman antiquity and in the classical tradition of the West*, New York, Harrington Park Press.
- Veyne, P., Lissarrague F., Frontisi-Ducroux F. (2003) *I misteri del gineceo*, Bari, Laterza.
- Williams, C.A. (1999) *Roman Homosexuality: Ideologies of Masculinity in Classical Antiquity*, Oxford, Oxford University Press.
- Winkler, J.J. (1990) *The Constraints of Desire: the Anthropology of Sex and Gender in Ancient Greece*, London, Routledge.

Fascism and Nazism

- Benadusi, L. (2005) *Il nemico dell'uomo nuovo. L'omosessualità nell'esperienza totalitaria fascista*, prefazione di Emilio Gentile, Milano, Feltrinelli.
- Circolo Pink (2002) (a cura di) *Le ragioni di un silenzio. La persecuzione degli omosessuali durante il nazismo e il fascismo*, Verona, Ombre corte.
- Consoli M. (1991) *Homocaust: il nazismo e la persecuzione degli omosessuali*, Roma, Kaos Edizioni.
- Goretti, G., Giartosio, T., (2006) *La città e l'isola. Omosessuali al confino nell'Italia fascista*, Roma, Donzelli.
- Heger, H. (1991) *Gli uomini col triangolo rosa*, Milano, Edizione Sonda.

Gays and Lesbians in Italy's History

- Barbagli, M., Colombo, A. (2001) *Omosessuali moderni. Gay e lesbiche in Italia*, Bologna, Il Mulino.
- Burgio, G. (2008) *Mezzi maschi. Gli adolescenti gay dell'Italia meridionale. Una ricerca etnopedagogica*, Milano, Mimesis.
- Cavallin, P. (2002) *Nespole, Nurzie e Camionare. Il lesbismo a Bologna anni '70 e '80*, Roma, Biblioteca Lesbica.
- Colombo, A. (2000) *Gay e AIDS in Italia*, Bologna, Il Mulino.
- Cristallo, M. (1996) *Uscir fuori. Dieci anni di lotte omosessuali in Italia: 1971/1981*, Milano, Teti Editore.
- EURISPES (2003) *Gli italiani e i gay: il diritto alla differenza*, Roma.

- Fiore, C. (1991) (a cura di) *Il sorriso di Afrodite. Rapporto sulla condizione omosessuale in Italia*, ISPES, Firenze, Vallecchi.
- Grillini, F., Maragnani, L. (2008) *Ecce omo. 25 anni di rivoluzione gentile*, Milano, Rizzoli.
- Luxuria, V. (2007) *Chi ha paura della muccassassina? Il mio mondo in discoteca e viceversa*, Milano, Bompiani.
- Montano, A. (1999) *E la notte non rimasero divise. L'omosessualità femminile in Italia*, Milano, Mursia.
- Oliari, E. (2006) *L'omo delinquente. Scandali e delitti gay dall'Unità a Giolitti*, Civitavecchia, Prospettiva Editrice.
- Pezzana, A. (2011) *Un omosessuale normale. Diario di una ricerca d'identità attraverso il ricordo, la storia, il costume, le vite*, Viterbo, Stampa Alternativa.
- Pini, A. (2002) *Omocidi. Gli omosessuali uccisi in Italia*, Roma, Stampa alternativa.
- Pini, A. (2011) *Quando eravamo froci. Gli omosessuali nell'Italia di una volta*. Prefazione di Natalia Aspesi. Milano, Il Saggiatore.
- Platinette (2005) *Tutto di me. Riflessioni*. A cura di Valerio de Filippis. Milano, Sonzogno.
- Romano, G. (2006) *I sapori della seduzione. Il ricettario dell'amore tra donne nell'Italia degli anni '50*, Verona, Ombre Corte.
- Rossi Barilli, G. (1999) *Il movimento gay in Italia*, Milano, Feltrinelli.
- Saraceno, C. (2003) *Diversi da chi? Gay, lesbiche, transessuali in un'area metropolitana*, Milano, Guerini e Associati.
- Scalfarotto, I., Mangiaterra, S., (2010) *In nessun paese. Perché sui diritti dell'amore l'Italia è fuori dal mondo*, Milano, Piemme.

Psychology and Psychoanalysis

- Allport, G. W. (1973) *La natura del pregiudizio*, Firenze, La Nuova Italia.
- Bassi, F., Galli, P.F. (2000) *L'omosessualità nella psicoanalisi*, Torino, Einaudi.
- Brown, R. (1990) *Psicologia sociale dei gruppi*, Bologna, Il Mulino.
- Chiari, C., Borghi, L. (2009) *Psicologia dell'omosessualità. Identità, relazioni familiari e sociali*, Roma, Carocci.
- Chodorow, N. (1995) *Femminile, maschile, sessuale. Sigmund Freud e oltre*, Milano, La Tartaruga.
- D'Augelli, A. R., Patterson, C. J. J. (1998) *Lesbian, Gay, and Bisexual Identities in Families. Psychological Perspectives*, USA, Oxford University Press.
- De Lauretis, T. (1997) *Pratica d'amore*, Milano, La Tartaruga.
- Del Favero, R., Palomba, M. (1996) *Identità diverse. Psicologia delle omosessualità*, Roma, Kappa edizioni.
- Dimen, M., Goldner, V. (2006) (a cura di), *La decostruzione del genere. Teoria femminista, cultura postmoderna e clinica psicoanalitica*, Milano, Il Saggiatore.
- Fabiano, B., Galli, P. F. (2000) (a cura di) *L'omosessualità nella psicoanalisi*, Torino, Einaudi.
- Graglia, M. (2009) *Psicoterapia e omosessualità*, Roma, Carocci.
- Isay, R. A. (1996) *Essere omosessuali. Omosessualità maschile e sviluppo psichico*, Milano, Raffaello Cortina.
- Montano, A. (2000) *Psicoterapia con clienti omosessuali*, Milano, McGraw-Hill.
- Pietrantoni, L. (1998) "La crisi familiare alla conoscenza dell'omosessualità del figlio/a", *Ecologia della Mente*, 1, 2-10
- Rigliano, P. (2001) *Amori senza scandalo. Cosa vuol dire essere lesbica e gay*, Milano, Feltrinelli.
- Rigliano, P., Graglia, M. (2006) (a cura di) *Gay e lesbiche in psicoterapia*, Milano, Raffaello Cortina.
- Schellenbaum, P. (1992) *Tra uomini: La dinamica omosessuale nella psiche maschile*, Roma, Red Edizioni.
- Wolff, C. (1972) *Amore tra donne*, Roma, Astrolabio.

Religions

- Boswell, J. (1989) *Cristianesimo, tolleranza, omosessualità. La Chiesa e gli omosessuali dalle origini al XIV secolo*, Milano, Leonardo Editore.

- Boswell, J. (1999) *Alla scoperta dell'amore. Archetipi di amore gay nella storia cristiana*. Introduzione di Massimo Consoli. Roma, Edizioni Libreria Croce.
- Carden, M. (2004) *Sodomy. A history of a Christian biblical myth*, London, Equinox.
- Demur C., Muller, D. (1995) *L'omosessualità. Un dialogo teologico*, Torino, Claudiana editrice.
- Furnish, V.P., Seow C.L., Brawley, R., Waetjen, H., Martin, D., Siker, J. (2002) *Bibbia e omosessualità*, Torino, Claudiana.
- Heller, E., Hassouna, M. (1996) *Dietro il velo. Amore e sessualità nella cultura musulmana*, Laterza, Bari.
- Kuefler, Mathew (2006) (ed.) *The Boswell thesis: Essays on Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality*, Chicago, University Of Chicago Press.
- Ly, M. (1999) *Mille e un Islam*, Milano, Franco Angeli.
- Long, F. (1998) *Protestanti e sessualità*, Torino, Utet.
- Murray, S.O., Roscoe W. (1997) *Islamic Homosexualities*, New York, New York Press.
- Pedote, P., Lo Presti, G. (2003) *Omofobia: il pregiudizio antiomosessuale dalla Bibbia ai nostri giorni*, Viterbo, Stampa Alternativa.
- Vercellin, G. (2000) *Tra veli e turbanti. Rituali sociali e vita privata nei mondi dell'Islam*, Venezia, Marsilio.

Catholic Church

- Autiero, A., Knauss, S. (2010) (a cura di) *L'enigma corporeità: sessualità e religione*, Bologna, Centro Editoriale Dehoniano.
- Balano, S. (2002) *Nel nome del padre*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Danna, V. (2008) *Fede e omosessualità. Assistenza pastorale e accompagnamento spirituale*, Cantalupa (To), Effatà Editrice.
- Donatio, I. (2010) *Opus Gay. La Chiesa cattolica e l'omosessualità*, Roma, Newton Compton.
- Gramick, J., Nugent, R. (2003) *Anime gay. Gli omosessuali e la chiesa cattolica*, a cura di Andrea Ambrogetti, Roma, Editori Riuniti.
- McNeill, J. (1979) *La Chiesa e l'omosessualità*, Milano, Mondadori.
- McNeill, J. (1994) *Scommettere su Dio. Teologia della liberazione omosessuale*, Casale Monferrato (AI), Sonda.
- McNeill, J. (1996) *Libertà, gloriosa libertà. Un cammino di spiritualità e liberazione per omosessuali credenti*, Torino, Edizioni Gruppo Abele.
- Pezzini, D. (1998) *Alle porte di Sion. Voci di omosessuali credenti*, Saronno, Monti.
- Piana, G. (2010) *Omosessualità. Una proposta etica*, Assisi, Editore Cittadella.
- Politi, M. (2006) *Io, prete gay*, prefazione di Vincenzo Cerami, Milano, Mondadori.
- Russell, L. M., Clarkson, J.S. (2010) (a cura di) *Dizionario di teologie femministe*, Torino, Editrice Claudiana.

Families, School, and Homoparenthood

- Besner, H.F., Spungin, C.J. (1995) *Gay and lesbian students : understanding their needs*, Washington, Taylor and Francis.
- Bonaccorso M. (1994) *Mamme e papà omosessuali*, Roma, Editori Riuniti.
- Bottino, M., Danna, D. (2005) *La gaia famiglia. Omogenitorialità: il dibattito e la ricerca*, Trieste, Asterios.
- Ciriello, D. (2000) *Oltre il pregiudizio. Madri lesbiche e padri gay*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Dall'Orto, G. (1996) *Manuale per coppie diverse*, Torino, Editori Riuniti.
- Dall'Orto, G., Dall'Orto, P. (1991) *Figli diversi*, Torino, Sonda.
- Dall'Orto, G., Dall'Orto, P. (2006) *Figli Diversi New Generation*, Torino, Sonda.
- Danna, D. (1997) *Matrimonio omosessuale*, Bolsena, Massari.
- Danna, D. (1998) *Io ho una bella figlia. Le madri lesbiche raccontano*, Forlì, Zoe.
- Galvani, A.A. (2005) (a cura di) *Il bullismo, l'omosessualità e un po' di indifferenza. Materiale per la promozione del rispetto delle persone omosessuali e la prevenzione del bullismo anti-gay*, Verbania, AGEDO.
- Gay Cialfi, R. (2000) (a cura di) *Omosessualità e adolescenza. Ascolto e cultura delle differenze nei luoghi dell'educare*, Milano, AGEDO.
- Girard, C. (2006) *Père, comme les autres*, Paris, Hachette.
- Paterlini, P. (2006) *Matrimoni gay. Dieci storie di famiglie omosessuali*, Torino, Einaudi.

- Prati, G. (2010) *Il bullismo omofobico. Manuale teorico-pratico per insegnanti e operatori*, Milano, Franco Angeli.
- Roudinesco, E. (2002) *La famiglia in disordine*, Roma, Meltemi.
- Vaccarello, D. (2005) *L'amore secondo noi. Ragazzi e ragazze alla ricerca dell'identità*, Mondadori, Milano.
- Pietrantoni, L., Prati, G., Buccoliero, E., Maggi, M. (2010) *Il bullismo omofobico. Manuale teorico-pratico per insegnanti e operatori*, Milano, Franco Angeli.

Transsexuality

- Butler, J. (1996) *Corpi che contano*, Milano, Feltrinelli.
- Butler, J. (2004) *Scambi di genere. Identità, sesso, desiderio*, Milano, Sansoni.
- Butler, J. (2006) *La disfatta del genere*, Roma, Meltemi.
- Chianura, L., Ravenna, A.R., Ruggieri, V. (2006) (a cura di) *Esistenze possibili. Clinica, ricerca e percorsi di vita nei disturbi dell'identità di genere*, Roma, Edizioni Universitarie Romane.
- Dettore, D. (2005) *Il Disturbo dell'Identità di Genere*, Milano, McGraw-Hill.
- Di Ceglie, D. (1998) *Straniero del mio corpo*, Milano, Franco Angeli.
- Marcasciano, P. (2002) *Tra le rose e le viole: la storia e le storie di transessuali e travestiti*, Roma, Manifestolibri.
- Marcasciano, P. (2007) *Antologaiia. Sesso, genere e cultura degli anni '70*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Ravenna, A.R., Ruggieri, V. (1999) (a cura di) *Transessualismo e identità di genere*, Roma, Edizioni Universitarie Romane.
- Romano, G. (2009) *Il mio nome è Lucy: l'Italia del XX secolo nei ricordi di una transessuale*, Roma, Donzelli.
- Vaccarello, D. (2010) *Evviva la neve. Vite di trans e transgender*, Milano, Mondadori.

Bisexuality

- Alexander, J., Yescavage, K. (eds) (2004) *Bisexuality and transgenderism: InterSEXions of the others*, New York, Harrington Park Press.
- Allori, M.A. (1992) *Dalla bisessualità alla ginandria*, Roma, Handromeda.
- Anderlini D'Onofrio, S. (ed) (2003) *Women and bisexuality: A global perspective*, New York, Harrington Park Press.
- Angelides, S. (2001) *A history of bisexuality*, Chicago, University of Chicago Press.
- Cantarella, E. (1995) *Secondo natura. La bisessualità nel mondo antico*, Milano, Rizzoli.
- David, C.N. (1996) *La bisessualità psichica. Saggi psicoanalitici*, Roma, Borla.
- Diamond, L. M. (2008) "Female Bisexuality From Adolescence to Adulthood: Results From a 10-Year Longitudinal Study", *Developmental Psychology*, 44, 1, 5-14.
- Firestein, B.A. (1996) (ed.) *Bisexuality: The Psychology and Politics of an Invisible Minority*, Thousand Oaks, CA, Sage Publications.
- Firestein, B.A. (2007) *Becoming Visible: Counseling Bisexuals Across the Lifespan*, New York, Columbia University Press.
- Fliess, W. (1980) *Bisessualità e differenza dei sessi*, Roma, Savelli.
- Fox, R.C. (2004) (ed) *Current research on bisexuality*, New York, Harrington Park Press.
- Hennig, J.L. (1997) *Bi: sulla bisessualità maschile*, Milano, ES.
- Marchetti, V. (2001) *L'invenzione della bisessualità. Discussioni tra teologi, medici e giuristi del XVII secolo sull'ambiguità dei corpi e delle anime*, Milano, Bruno Mondadori.
- Olivari, G. (1981) *Bisessualità: nuova frontiera dell'eros*, Milano, Todariana.
- Persico, G. (2004) *Bisessualità e dintorni: il sottile confine dell'identità sessuale*, Milano, Franco Angeli.
- Rieger, G., Chivers, M. L., Bailey, J. M. (2005) "Sexual Arousal Patterns of Bisexual Men", *Psychological Science*, 16, 8, 579-584
- Rodriguez-Rust, P.C. (2000) *Bisexuality in the United States*, New York, Columbia University Press.
- Rust, P.C. (1995) *Bisexuality & the challenge to lesbian politics: Sex, loyalty & revolution*, New York, New York University Press.
- Sigusch, V. (2001) "Leansexuality: on cultural transformations of sexuality and gender in recent decades", *Sexuality and culture*, 5, 23-56.
- Storr, M. (1999) (ed) *Bisexuality: a critical reader*, London, Routledge.

Weinberg, M.S., Williams, C.J., Pryor, D.W. (1994) *Dual Attraction, understanding bisexuality*, USA, Oxford University Press.

Fiction, Poetry

- Adams, B., Tate, T. (1995) (a cura di) *Quel tipo di donna*, Milano, La Tartaruga.
- Alvino, 'Jovanka' S. (2007) *Il volo*, (con la prefazione di Don Luigi Ciotti), Firenze, Diple edizioni.
- Amato, F. (2002) *Sommessamente l'aliante*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Ambrogetti, A. (2008) *Sotto il cielo notturno di Roma*, Roma, Progetto Cultura.
- Avalli, I. (1991) *Non voglio farti male*, Milano, Garzanti.
- Balano, S. (2002) *Nel nome del padre*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Bannon, A. (2003) *Lesbo Pulp*, Milano, Mondadori.
- Bennet, V., Lacerteux, A. (2001) *Donne che ballano il Tic Tac*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Bianchi, Matteo B. (1999) *Generations of Love*, Milano, Baldini e Castoldi.
- Blue Oak (2001) *Nessun bacio è per caso. Poesie*, Milano, Echo Communication.
- Borghi, L. (1987) *Tenda con vista*, Firenze, Estro.
- Borriello, E. (1997) *L'ultima luna*, Reggio Emilia, Città Editrice.
- Borriello, E. (1997) *Paola per sempre*, Milano, Otma.
- Borriello, E. (2001) *Leiedio. Come il sole negli occhi*, Reggio Emilia, Città Editrice.
- Borriello, E. (2003) *La primavera di un sogno distratto*, Reggio Emilia, Città Editrice.
- Brantenberg, G. (1992) *Le figlie di Egalia*, Roma, Estro
- Brown, J.C. (1987) *Atti impuri*, Milano, Il Saggiatore.
- Brown, R.M. (1996) *La giungla dei fruttirubini*, Milano, ES.
- Campo, R. (1998) *Il matrimonio di Maria*, Milano, Feltrinelli.
- Carpì, A. (1996) *E sarai per sempre giovane*, Torino, Bollati Boringhieri.
- Cavalli, P. (1992) *Poesie*, Torino, Einaudi.
- Chernin, K. (1999) *Una vita da ragazzo*, Verona, Positive Press.
- Cvetaeva, M. (1992) *Il racconto di Sonecka*, Milano, La Tartaruga.
- Cuenca, A. (1999) *Diurne Notturne, Poesie 1989-1999*, Bologna, Lesbacce Incolte.
- Curb, R., Manahan, N. (1992) *Dentro il convento*, Napoli, Pironti.
- Danna, D. (1998) *Io ho una bella figlia*, Forlì, Zoe.
- de Erauso, C. (1991) *Storia della monaca alfiere scritta da lei medesima*, Palermo, Sellerio.
- Dean, A. (1996) *Meditazioni per chi ama il proprio sesso*, Milano, Sonzogno.
- Di Rienzo, M. G. (1994) *Favole per adultere*, Milano, Babilonia.
- Eisenbach, H. (1996) *Lesbismo per tutti*, Milano, La Tartaruga.
- Etxebarria, L. (1999) *Beatriz e i corpi celesti*, Parma, Guanda.
- Etxenike, L. (1999) *Effetti secondari*, Roma, Empiria.
- Fiocchetto, R. (2003) *L'amante celeste*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Fischer, E. (1999) *Aimée & Jaguar*, Milano, Ponte alle Grazie.
- Flagg, F. (2000), *Pomodori verdi fritti*, Milano, Sonzogno.
- Fleming, L. (1996) (a cura di) *Considerate le circostanze. Antologia di scritti erotici lesbici*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Fortunato, M. (1999) *Amore, romanzi e altre scoperte*, Torino, Einaudi.
- Gardini, N. (2001) (a cura di) *Il senso del desiderio. Poesia gay dell'età moderna*, Milano, Crocetti.
- Georgiadou, A. (1998) *La vita in pezzi*, Ferrara, Tufani.
- Giacobino, M. (2000) *Marina marina marina*, Milano, Piemme.
- Giacobino, M. (2003) *Orgoglio & Privilegio*, Milano, Il Dito e La Luna.
- González Frei, I. (1996) *Il tuo nome scritto nell'acqua*, Parma, Guanda.
- Grobéty, A.L. (1997) *Morire in febbraio*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Hall, M. (1998) *Un furgone chiamato desiderio*, Milano, La Tartaruga.
- Highsmith, P. (1995) *Carol*, Milano, Bompiani.
- Highsmith, P. (1997) *Il piacere di Elsie*, Milano, Bompiani.
- Hite, S. (2000) *Amiche, colleghe, rivali*, Milano, Lyra Libri.
- Jaeggy, F. (1989) *I beati anni del castigo*, Milano, Adelphi.
- Jaeggy, F. (1994) *La paura del cielo. Racconti*, Milano, Adelphi.

- Jaivin, L. (1996) *Mangiarmi*, Parma, Guanda.
- Jelinek, E. (1992) *Le amanti*, Milano, ES.
- Jong, E. (1982) *Fanny*, Milano, Bompiani.
- Jong, E. (2003) *Il salto di Saffo*, Milano, Bompiani.
- Kerr, M.E (1998) *Liberaci da Evie*, Milano, Mondadori.
- Leavitt, D. (1986) *La lingua perduta delle gru*, Milano, Mondadori.
- Leduc, V. (1989) *La bastarda*, Milano, Mondadori.
- Leduc, V. (1997) *Thérèse e Isabelle*, Parma, Guanda.
- Mancassola, M. (2001) *Il mondo senza di me*, Milano, Mondadori.
- Mancinelli, F. (1997) *Gli insofferenti*, Roma, Gremese.
- Mandolfo, P. (1995) *Desiderio*, Milano, La Tartaruga.
- Maraini, D. (2001) *Lettere a Marina*, Milano, Rizzoli.
- Martin Gaité, C. (1995) *Nuvolosità variabile*, Firenze, Giunti.
- Matsuura, R. (1996) *Corpi di donna*, Venezia, Marsilio.
- Mazzucco, M. G. (2000) *Lei così amata*, Milano, Rizzoli.
- Mazzucco, M.G. (1996) *Il bacio della Medusa*, Milano, Baldini & Castoldi.
- MacDonald, A.M. (1999) *Chiedi perdono*, Milano, Adelphi.
- Mehr, M. (2001) *Il marchio*, Ferrara, Tufani.
- Michieletto, R. (2003) *Il futuro rubato*, Forlì, Zoe.
- Milani, M. (2001) *La ragazza di nome Giulio*, Milano, ES.
- Miller, I. (1997) *Sapeva di acqua piovana con una traccia di sale*, Forlì, Zoe.
- Miller, I. (1997) *Un posto per noi - Patience e Sarah*, Forlì, Zoe.
- Millett, K. (1993) *Il trip della follia*, Milano, Kaos.
- Millett, K. (1993) *Sita*, Milano, Kaos.
- Millett, K. (1995) *In volo*, Milano, Kaos.
- Min, A. (1994) *Azalea rossa*, Parma, Guanda.
- Min, A. (1995) *Katherine*, Parma, Guanda.
- Monti, S. (1996) *Clara e blu*, Roma, Gremese.
- Morrone, C. (1996) *Con le mani*, Napoli, Guida.
- Muller, N. (1993) *Perché questo è il brutto dell'amore*, Roma, E/O.
- Muller, N. (1996) *Una follia in quattro tempi*, Roma, E/O.
- Naters, E. (2001) *Bugie*, Torino, Bollati Boringhieri.
- Nirigua, S. (2003) *Trema, fanciulla, tremo*, Forlì, Zoe.
- Nothomb, A. (1998) *Sabotaggio d'amore*, Roma, Voland.
- Ockayova, J. (1995) *Verrà la vita e avrà i tuoi occhi*, Milano, Baldini & Castoldi.
- Ozeki Lounsbury, R. (1998) *Carne*, Torino, Einaudi.
- Padovano, R. (2002) *Dove sorge l'arcobaleno*, Milano, Il Dito e La Luna.
- Pasolini, P.P. (1975) *Lettere luterane*, Torino, Einaudi.
- Penna, S. (1989) *Poesie*, Milano, Garzanti.
- Polastri G. (2009) (a cura di) *Il volo di Ganimede. Antologia di poesia gay*, Stezzano, WLM.
- Porter, D. (1999) *La maschera di scimmia*, Milano, Fandango.
- Presciuttini, P. (1994) *Occhi di grano*, Milano, Sensibili alle foglie.
- Radcliff Hall, (1995) *La lampada spenta*, Milano, Tea.
- Radcliff Hall, (1962) *Una vita del sabato*, Milano, Dall'Oglio.
- Radcliff Hall, (2000) *Il pozzo della solitudine*, Milano, Corbaccio.
- Rasom, R. (2001) *Da donna a donna. Amori e passioni di una donna che parla di donne*, Bolzano, Stefania Gander Editrice.
- Ravera, L. (1999) *Maledetta gioventù*, Milano, Mondadori.
- Rigby, E. (1993) *Un'americana a Parigi*, Milano, Baldini & Castoldi.
- Rigby, E. (2000) *Le pioniere del sesso*, Milano, Il Dito e la Luna.
- Roig, M. (1994) *Amore e ceneri*, Milano, Anabasi.
- Rule, J. (1996) *Cuori nel deserto*, Forlì, Zoe.
- Russ, J. (1989) *Female man*, Milano, Editrice Nord.
- Sackville-West, V., Woolf, V. (2002) *Adorata creatura. Le lettere di Vita Sackville-West a Virginia Woolf*, Milano, La Tartaruga.
- Sands, R. (2003) *Le prede di Diana Hunter*, Milano, Mondadori.

- Santacroce, I. (1998) *Luminal*, Milano, Feltrinelli.
- Santacroce, I. (2001) *Lovers*, Milano, Mondadori.
- Savigneau, J. (1993) *Marguerite Yourcenar. L'invenzione di una vita*, Torino, Einaudi.
- Scalise, D. (2005) *Men on men. Antologia di racconti gay*, Milano, Mondadori.
- Schiavo, M. (1990) *Discorso eretico alla fatalità*, Firenze, Giunti.
- Schine, C. (1996) *La lettera d'amore*, Milano, Adelphi.
- Schwarzenbach, A. (2001) *Dalla parte dell'ombra*, Milano, Il Saggiatore.
- Schwarzenbach, A. (1998) *La valle felice*, Ferrara, Tufani.
- Schwarzenbach, A. (1998) *Morte in Persia*, Roma, E/O.
- Simone, R. (1993) *Storie di donne che amano altre donne. Eva e Eva*, Padova, Muzzio.
- Soehnlein, K. M. (2004) *Il mondo dei ragazzi normali*, Milano, Baldini Castoldi Dalai.
- Sontag, S. (1996) *Così viviamo ora*, Milano, La Tartaruga.
- Stancanelli, E. (1998) *Benzina*, Torino, Einaudi.
- Stein, G. (1975) *Come volevasi dimostrare*, Torino, Einaudi.
- Stein, G. (1986) *L'autobiografia di Alice Toklas*, Torino, Einaudi.
- Strachey, D. (1977) *Olivia Olivia*, Torino, Einaudi.
- Tomasi, B. (1999) *Il paese di calce*, Milano, Pratiche.
- Tondelli, P.V. (1991) *Camere separate*, Milano, Bompiani.
- Una Chi (1994) *È duro campo di battaglia il letto*, Milano, ES.
- Una Chi (1995) *Il sesso degli angeli*, Milano, ES.
- Vaccarello, D. (2002) *Gli svergognati*, Milano, La Tartaruga.
- Vaccarello, D. (2003) (a cura di) *Principesse azzurre*, Milano, Mondadori.
- Vaccarello, D. (2004) (a cura di) *Principesse azzurre 2*, Milano, Mondadori.
- Vaccarello, D. (2005) (a cura di) *Principesse azzurre 3, Racconti d'amore e di vita di donne tra donne*, Milano, Mondadori.
- Vaccarello, D. (2006) (a cura di) *Principesse azzurre crescono*, Milano, Mondadori.
- Vaccarello, D. (2007) (a cura di) *Principesse azzurre da guardare*, Milano, Mondadori.
- Vaccarello, D. (2008) (a cura di) *Eros up, principesse azzurre in amore: racconti d'amore e di vita di donne tra donne*, Milano, Oscar Mondadori.
- Vaccarello, D. (2009) (a cura di) *Pressoché amanti: racconti d'amore e di vita di donne tra donne*, Milano, Oscar Mondadori.
- Vaira, W. (2011) *Diverso sarà lei. Storie di coppie gay e non*, Lecce, Manni Editore.
- Veneziani, A. (2000) *Ragazzi al bar. Racconti omosessuali*, Roma, Enola.
- Viganò, V. (1999) *Il piroscapo olandese*, Milano, Feltrinelli.
- Walker, A. (1996) *Il colore viola*, Milano, Frassinelli.
- Whitman, W. (1981) *Foglie d'erba. 1891-1892*. A cura di E. Giachino, Milano, Mondadori, Milano.
- Windangel (1999) *Voglio correre*, Pescara, Edizioni Tracce.
- Winterson, J. (2000) *Scritto sul corpo*, Milano, Mondadori.
- Winterson, J. (1989) *Passione*, Milano, Garzanti.
- Winterson, J. (1995) *Arte e menzogne*, Milano, Mondadori.
- Winterson, J. (1999) *Non ci sono solo le arance*, Milano, Mondadori.
- Winterson, J. (2000) *Il mondo e altri luoghi*, Milano, Mondadori.
- Winterson, J. (2002) *Powerbook*, Milano, Mondadori.
- Wolf, P. (1999) *Mia Forever*, Chieti, Tabula Fati.
- Wolf, P. (2001) *Doppio femminile. Quando Eros è donna e vive bisex*, Roma, Editore Pixel Press.
- Woolf, V. (1995) *Orlando*, Milano, Mondadori.
- Woolf, V. (1996) *Quattro lettere nascoste*, Milano, Archinto.
- Zanghì, S. (1998) *La cima della stella*, Roma, Empiria.
- Zanghì, S. (2002) *Una sospettata inclinazione*, Roma, Empiria.
- Zanghì, S. (2003) *Nebris*, Roma, Empiria.

Adolescents:

- Donner, C. (1999) *Lettere dal mare*, Torino, Einaudi Ragazzi.
- Garden, N. (1997) *Pensando ad Annie*, Milano, Mondadori.

- Martini, D. (2007) *49 gol spettacolari*, Roma, Playground.
 Sanchez, A. (2001) *Rainbow Boys*, Roma, Playground.
 Welford, S. (1994) *Il Segreto di Myra*, Milano, Mondadori.

Literary Criticism, History of Literature

- Bellagamba, A., Di Cori, P., Pustianaz, M. (2000) (a cura di) *Generi di traverso*, Vercelli, Mercurio.
 Casi, S. (1990) (a cura di) *Desiderio di Pasolini. Omosessualità, arte e impegno intellettuale*, Torino, Sonda.
 Dall'Orto G. (1984) *Leggere omosessuale*, Torino, Edizioni Gruppo Abele.
 Gargano, C. (2002) *Ernesto e gli altri. L'omosessualità nella narrativa italiana del Novecento*, Roma, Editori Riuniti.
 Giartosio, T. (2004) *Perché non possiamo non dirci. Letteratura, omosessualità, mondo*, Feltrinelli, Milano.
 Gnerre F. (2000) *L'eroe negato. Omosessualità e letteratura nel Novecento italiano*, Milano, Baldini & Castoldi.
 Marcheschi, D. (2007) *Sandro Penna. Corpo, tempo e narratività*, Roma, Avagliano.
 Minardi, E. (2003) *Pier Vittorio Tondelli*, Firenze, Cadmo.
Orgoglio e pregiudizio. L'eros lesbico e omosessuale nella letteratura del Novecento, (1983) Fondazione Sandro Penna, Torino.

Cinema

- Bertelli, P. (2002) *Cinegay. L'omosessualità nella lanterna magica*, Roma, Fabio Croce Edizioni.
 Bocchi, P. M. (2005) *Mondo queer. Cinema e militanza gay*, Torino, Lindau.
 Grespan, S. (2008) *Engendering gay cinema. Analisi ed evoluzione del cinema omosessuale tra contaminazioni e sdoganamento del genere*, Roma, Libreria Croce.
 Schinardi, R. (2002) *Cinema gay. L'ennesimo genere*, Fiesole, Cadmo.

LETLAND

- Eisenberg, A., Spinner Halev, J. (2005) (eds) *Minorities within Minorities. Equality, Rights and Diversity*, Cambridge University Press.
 Golubeva, M., Kažoka, I., Rastrigina O. (2011) *Dažādības vadība publiskajā sektorā: attīstīto valstī piederze un Latvijas situācijās novērtējums*. http://www.providus.lv/upload_file/Publikacijas/2011/Marija%20Golubeva_Zinojums_Dazadibas%20vadiba.pdf
 Landes, X. (2008) *Is There any Good Argument Against Homosexuality?* http://www.politika.lv/en/topics/human_rights/15875/
 Makarov, V. (2006) *Research study: Latvians' attitudes towards sexual minorities: dimensions and 'temperature'* www.iecietiba.lv/pdf/sexmin_redigets_bezgrafikiem.pdf
 Makarovs, V. (2006) *Iecietība pret seksuālajām minoritātēm: dimensijas un temperatūra*, Biedrība Dialogi.lv <http://www.politika.lv/temas/cilvektiesibas/10150/>
 Open Society Institute and Kimeta society, (2002) *Research study: Sexual orientation discrimination in Lithuania, Latvia and Estonia* (Locmelis, A., Report on Latvia) www.gay.lt/lgl/sod.pdf
 Putnina, A. (2005) *Sexuality, masculinity and homophobia in Latvia*, University of Latvia. http://www.atviri.lt/uploads/files/dir12/19_0.php
 Stēnsgrda, P. (2004) *Māte, bērni un tēvs: 16 intervijas ar netradicionālām ģimenēm*, Rīga, Atēna

Textbooks

- Rokasgrāmata skolotājiem *Pusaudžiem par intīmo* (Handbook for teachers *For adolescents about intimacy* – available in Latvian) www.isec.gov.lv/saturs/vispizgl/metmat/pusaudziem_par_intimo.pdf

Literary Works

- Baldwin, J. (1956) *Giovanni's Room*, New York, Dial Press N.Y.

BELGIUM

Hieronder vindt u enkele educatieve pakketten en een lijst van recent onderzoek uit België.

Educatieve tools

Bank Vooruit! Op naar een holebivriendelijke school. Çavaria (2009). Voor secundair onderwijs. - www.cavaria.be/onderwijs

Combattre l'homophobie. Pour une école ouverte à la diversité. Allain, G., Roger, L. (2005). Voor secundair onderwijs. www.enseignement.be/index.php?page=25648

Gender in de blender. Educatief pakket over gender en transgender. Provincie Vlaams-Brabant (2008). Voor secundair onderwijs. www.genderindeblender.be

Goede Minnaars. Educatieve werkmap en pakket over relaties en seksualiteit. Sensoa (2007). Voor secundair onderwijs. www.sensoa.be

Handboek relationele en seksuele Vorming. Sensoa (2011). Voor secundair onderwijs. www.sensoa.be

Maarten heeft twee mama's. Integratie van het holebithema in het lager onderwijs. Holebifederatie (2005). Voor lager onderwijs. www.cavaria.be/onderwijs

Shalimar. Educatief spel over relaties en seksualiteit. Sensoa (2007). Voor 2de graad secundair. www.sensoa.be

Vreemde eend in de bijt. Wel Jong Niet Hetero (2008). Educatieve map over het holebithema voor het jeugdwerk. www.weljongniethetero.be

Onderzoek

HIVA - K.U.Leuven, in opdracht van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (2010). *Arbeidssituaties van holebi's die handenarbeid of een technische functie uitoefenen.*

Dewaele, A. et al. (2008) *Onderzoek naar de schoolloopbaan van holebi- en heterojongeren.* Steunpunt Gelijkekansenbeleid.

Dewaele, A. et al. (2009) *Het discours van jongeren over man-vrouw rolpatronen en holebiseksualiteit. Over flexen, players en metroseksuelen.* Steunpunt Gelijkekansenbeleid (Universiteit Antwerpen - Universiteit Hasselt).

Hooghe, M. (2007), *De houding van jongeren ten aanzien van holebirechten.* KULeuven.

Motmans, J. (2009) *Leven als Transgender in België. De sociale en juridische situatie van transgenderpersonen in kaart gebracht.* Steunpunt Gelijkekansenbeleid.

Poelman, M. & Smits, D. (2007) *Agressie tegen holebi's in Brussel stad.* Ehsal.

Schoonacker, M. & Dumon, E. (2009) *Welebi. Onderzoek naar het mentaal en sociaal welbevinden van lesbische en biseksuele meisjes.* Vrije Universiteit Brussel, in opdracht van Gelijke Kansen Vlaanderen.

Vincke, J. (2008) *Discriminatie van holebi's op de werkvloer.* Universiteit Gent, in opdracht van het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding.

Vincke, J., Dewaele, A., Van den Berghe, W. & Cox, N. (2006). *Zzip - een statistisch onderzoek met het oog op het verzamelen van basismateriaal over de doelgroep holebi's.* Steunpunt Gelijkekansenbeleid en Universiteit Gent.

Vlaamse Overheid, Dienst emancipatiezaken (2008). *(on)Zichtbaar holebi. De situatie van homoseksuele, lesbische en biseksuele werknemers op de werkvloer van de Vlaamse overheid.*

PORTUGAL

Magazines

Com'Out. Quarterly magazine.

Korpus. Monthly magazine (nowadays with a sporadic edition).

Literature

Baptista, I. (2010) *O casamento homossexual e o ordenamento jurídico-constitucional português (The gay marriage and the legal-constitutional Portuguese system)*, Edições Cosmos.

Campos, L. (2002) *Alice e o Abismo (Alice and the Abyss)*, Novolivro.

- Cascais, A.F. (2004) (Org.) *Indisciplinar a Teoria - Estudos Gays, Lésbicos e Queer (To render undisciplined the Theory – Gay, Lesbians and Queer Studies)*, Fenda Edições.
- Castro, C. (2000) *Ruth Bryden - Rainha da Noite (Ruth Bryden – Queen of the Night)*, Publicações Dom Quixote.
- Corrêa, F. (2006) *Os Anjos de Gabriel (Gabriel's Angels)*, Verso da Kapa.
- Costa, M., Mendes, C., Fernandes, J., James, C., Lapp, R., (2009) *Partilha'te – O armário é um sítio muito escuro para se viver (Share yourself - The closet is a very dark place to live)*, Projecto Partilha'te.
- de Melo, G. (1999) *O Homem que Odiava a Chuva e Outras Estórias Perversas (The Man who Hated the Rain and Other Perverse Stories)*, Editorial Notícias.
- Lito, R. (2010) *3º Sexo - Histórias de vida de 12 homossexuais portugueses (3rd Sex - Life stories of 12 Portuguese gays)*, HF Books.
- Lobato de Faria, R. (2007) *A Alma Trocada (The Changed Soul)*, Edições ASA.
- Lobo Antunes, A. (2001) *Que Farei Quando Tudo Arde? (What will I do when everything is burning?)*, Publicações Dom Quixote.
- Pereira, H. (2001) *Ser Gay - Passos para uma Nova Intimidade (Being Gay - Steps to a New Intimacy)*, HMP.
- Pitta, E. (2003) *Fractura - A Condição Homossexual na Literatura Portuguesa Contemporânea (Fracture - Homosexual Condition in Contemporary Portuguese Literature)*, Angelus Novus.
- 1ª Antologia de Literatura Gay e Lésbica Portuguesa (1st Anthology of Gay and Lesbian Literature Portuguese), (2001) Co-edition Korpus & OpusGay.
- Sampaio, D. (2003) *Vagabundos de Nós (Bums of us)*, Editorial Caminho.
- Santareno, B. (2009) *O Pecado de João Agonia (The João Agonia's Sin)* - in *Obras Completas II*, Editorial Caminho.
- Tasmânia, M. (2001) *Free Spirits*, Author Edition.
- Tasmânia, M. (2001) *Life's a Beach!*, Author Edition.
- Vale de Almeida, M. (2009) *A Chave do Armário - Homossexualidade, casamento, família (The Closet's Key - Homosexuality, marriage, family)*, Instituto Ciências Sociais.

Other Documents/ Publications

- Brandão, A.M. (2008), *Breve contributo para uma história da luta pelos direitos de gays e lésbicas na sociedade portuguesa (Brief contribution to a history of fighting for the rights of gays and lesbians in portuguese society)*, Comunicação apresentada na Semana Pedagógica da UMAR / Associação Académica da Universidade do Minho.
- Brandão, A.M. (2008) *E se tu fosses um rapaz? homo-erotismo feminino e construção social da identidade (And if you were a boy? feminine homo-eroticism and social construction of identity)*, dissertação de doutoramento, Universidade do Minho.
- Ferreira, E. (2008) “A diferença invisível - Abordagem da orientação sexual em meio escolar” (The invisible difference – Approach on sexual orientation in schools), in *Educação Sexual em Rede*, n. 3, Janeiro 2008.
- APF, Associação para o Planeamento da Família. http://www.apf.pt/cms/files/conteudos/revista_esr_3.pdf.
- Ferreira, E. (2009) “O movimento lésbico em Portugal” (The lesbian movement in Portugal), in *LGBT Activismo e Feminismo*, UMAR, Não te Prives, IPJ, Comissão para a Igualdade de Género, Coimbra, 20 de Novembro de 2009.
- Ferreira, E., João Silva, M. (2008) *Lesbianismo: Uma realidade invisível? (Lesbianism: An invisible reality?)*, Comunicação apresentada no Congresso Feminista, 26-28 Junho 2008, Lisboa.
- Moita, M.G. (2001) *Discursos sobre a homossexualidade no contexto clínico. (Discourses on homosexuality in the clinical setting)*, Dissertação de doutoramento, Instituto de Ciências Biomédicas de Abel Salazar, Porto.
- Moita, M.G. (2006) “A patologização da diversidade sexual: Homofobia no discurso de clínicos” (The pathologizing of sexual diversity: Homophobia in the discourse of practitioners), *Revista Crítica das Ciências Sociais*, n.76
- Paulos da Silva, R. (2009) (Coord.) *Educar para a Diversidade – Um Guia para Professores sobre Orientação Sexual e Identidade de Género (Educating for Diversity - A Guide for Teachers on Sexual Orientation and Gender Identity)*, Edição da Rede Ex-Aequo, 2ª Edi-

SPAIN

- Alonso Elizo, J., Brugos Salas, V. y otros (2002) *Homosexualidad y lesbianismo en el aula. El respeto a la diferencia por orientación sexual*, Ed. Xente Gai Astur (Xega).
- Bolaños, M. C., et al. (1999) *Educación Afectivo-sexual en la Educación Primaria. Materiales Didácticos*, Málaga, Ed. Junta de Andalucía, Consejería de Educación y Ciencia http://www.educacionenvalores.org/article.php3?id_article=682
- Borrillo, D. (2001) *Homofobia*, Barcelona, Ed. Bellaterra.
- FELGTB, *Cómo decirselo a la familia*, <http://www.felgtb.org/es/noticias-felgtb/guia-de-orientacion-para-jovenes-lgtb-como-decirselo-a-tu-familia>
- Fuentes, P., Alcaide, P., Aliaga, J.V., Generelo, J., Farraluque, E., Hernández, M. (2001) *En clave gay. Todo lo que deberíamos saber*, Madrid, Ed. Egales.
- Galofré, G., Generelo, J., Pichardo, J.I. (2008) *Adolescencia y sexualidades minoritarias: voces desde la exclusión*, Alcalá la Real, Alcalá Editorial.
- Generelo Lanaspá, J. (2004) *Hasta en las mejores familias. Todo lo que siempre quiso saber sobre la homosexualidad de sus hijos, familiares y amigos pero temía preguntar*, Madrid, Ed. Egales.
- Generelo Lanaspá, J. (2007) *Sin complejos. Guía para jóvenes gays, lesbianas, transexuales y bisexuales*, Madrid, Ed. Egales.
- Gimeno, B. (2006) *Historia y análisis político del lesbianismo*, Madrid, Ed. Gedisa.
- Harris, R.H., Emberley, M. (1996) *¿Sexo? ¿qué es? Desarrollo, cambios corporales, sexo y salud corporal*, Barcelona, Ed. Serres.
- Helminiak, D. A. (2003) *Lo que la Biblia realmente dice sobre la homosexualidad*, Madrid, Ed. Egales.
- Pichardo, J. I. (2009) *Entender la diversidad familiar. Relaciones homosexuales y nuevos modelos familiares*, Barcelona, Ed. Bellaterra.
- Pichardo, J. I. (2010) *Adolescentes ante la diversidad sexual. Homofobia en los centros educativos*, Madrid, Ed. Catarata.
- Sánchez, M. (2009) *Cómo educar en la diversidad afectivo-sexual en los centros escolares. Orientaciones prácticas para la ESO*, Madrid, Ed. Catarata.
- Sánchez, M. (2010) *Cómo educar en la diversidad afectiva personal y familiar en educación infantil. Orientaciones prácticas*, Madrid, Ed. Catarata.
- Villaamil, F. (2004) *La transformación de la identidad gay en España*, Madrid, Ed. Catarata.

Transsexuality

- Guía didáctica sobre transexualidad para jóvenes y adolescentes* (2007) COGAM. <http://www.cogam.org/secciones/educacion/documentos-sin-orden/i/34983/154/guia-didactica-sobre-transexualidad-para-jovenes-y-adolescentes>
- Guía para jóvenes transexuales y su familia* (2010), ATA y FELGTB. <http://es.calameo.com/read/00002649714985ac077db?sid=899655cda94136c2b6f6ae968469d364>
- Sánchez Sainz, M. (2009) *Cómo educar en la diversidad afectivo-sexual en los centros escolares: orientaciones prácticas para la ESO*, Madrid, Ed. La Catarata.
- Sánchez Sainz, M. (2010) *Cómo educar en la diversidad afectiva sexual y personal en educación infantil*, Madrid, Ed. La Catarata.

Homosexuality in Other Cultures

- Prado, A. (2006) *Homosexualidad en el Islam*: http://www.oozebap.org/text/homosexualidad_islam.htm
- Martín, L., Ródenas, M., Villaamil, F. (2007) *Estudio sociológico y jurídico sobre homosexualidad y Mundo Islámico*, COGAM y Comunidad de Madrid.
- Manji, I. (2004) *Mis dilemas con el Islam*, Madrid, Ed. Maeva.
- Vida, (2006) *El jardín de Shahrzad*, Madrid, Edd. Egales.

5. HOLEBI- EN TRANSGENDER-RECHTEN

Hieronder vindt u een overzicht van rechten voor holebi's en transgenders in de betrokken landen. Deze informatie werd laatst bijgewerkt in mei 2011.

ITALIË

The Universal Declaration of Human Rights (1948)

- Article 2: «Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status. Furthermore, no distinction shall be made on the basis of the political, jurisdictional or international status of the country or territory to which a person belongs, whether it be independent, trust, non-self-governing or under any other limitation of sovereignty»
- Article 7 : «All are equal before the law and are entitled without any discrimination to equal protection of the law. All are entitled to equal protection against any discrimination in violation of this Declaration and against any incitement to such discrimination».

Constitution of the Italian Republic

- Article 3, Paragraph 1: «All citizens are entitled to equal social dignity and are equal before the law, with no discrimination based on sex, race, language, religion, political ideas, personal and social conditions».

Therefore, with respect to homosexual, bisexual, and transsexual persons, the prohibition to discriminate against people based on their “personal conditions” seems to be provided for by the Italian Constitution..

“Mancino” Law

In Italy, the main anti-discrimination Law is the so-called Mancino Law n. 205 of 1993, also called “antinaziskin” Law, providing for protection against discrimination based on race, ethnicity, nationality, or religion.

However, after a long debate, sexual orientation was not included in the aforesaid list, despite the protest of the homosexual minority.

At Work

The Italian laws – and in particular Legislative Decree n. 216 of July 9th, 2003 implementing Directive 2000/78/EC on Equal Treatment in Employment and Occupation – protect people who are discriminated against at work on sexual orientation grounds. As a matter of fact, the Italian Law implemented the EU provisions by partially reversing their meaning, as for the first time it introduced some exceptions in the Italian regulatory framework concerning the Armed Force, Police, and Rescue team personnel (including fire-fighters), thus providing for cases where it was possible to discriminate against homosexuals at work. Following some infringement procedures instituted by the European Commission against Italy, said exceptions were abolished by Article 8-septies of Law Decree n. 59 of April 8, 2008, amended and converted into Law n. 101 of June 6th 2008.

LETLAND

Constitution of the Republic of Latvia, Article 91: “All human beings in Latvia shall be equal before the law and the courts. Human rights shall be realized without discrimination of any kind”.

Education Law of the Republic of Latvia. Section 3. Section 3.

The National Basic Education Standard

The National Secondary Education Standard

UNESCO Convention against Discrimination in Education (1960), in force in Latvia since March 2, 2002

Labour Law of the Republic of Latvia. Section 7. Principle of Equal rights;

Guidelines for Social Integration Policy 2010-2019 (announced at State Secretaries' Meeting on April 2009)

National Programme for the Promotion of Tolerance. (approved by the Cabinet of Ministers on August 24, 2004)

BELGIË

Strafrecht

Seksuele handelingen tussen personen van hetzelfde geslacht met wederzijdse toestemming zijn legaal. De leeftijd van de toestemming is gelijk voor hetero- en homoseksualiteit.

Antidiscriminatie

In 2003 werd seksuele oriëntatie toegevoegd als grond bij de antidiscriminatiewet. Discriminatie op grond van seksuele oriëntatie is sindsdien verboden op vlak van sociale zekerheid, gezondheidszorg, sociale voordelen, goederen en diensten en werkgelegenheid. Als daders geweld plegen omwille van de seksuele oriëntatie van het slachtoffer, wordt dit gezien als een verzwarende omstandigheid.

Volgens de antipestwet op de werkvloer is geweld, pesten en seksuele intimidatie op de werkplek verboden. Pesten betekent in deze context het maken van kwetsende opmerkingen over religie, handicap, geslacht, etniciteit, ras en seksuele geaardheid.

Partnerschap, huwelijk en adoptie

Op 1 juni 2003 trad de wet op de openstelling van het burgerlijk huwelijk voor koppels van gelijk geslacht in werking. De openstelling van het huwelijk geeft halebikoppels dezelfde rechten als gehuwde heterostellen, met één uitzondering: kinderen die binnen het huwelijk geboren worden krijgen niet automatisch de niet-biologische ouder als ouder. Daarvoor dien je een aanvraag tot stiefouderadoptie in te dienen na de geboorte. Homo en lesbische koppels kunnen in plaats van het huwelijk ook opteren voor een samenlevingscontract. Sinds 2006 hebben koppels van gelijk geslacht ook het recht om kinderen te adopteren. Wachtlijsten zijn echter lang en procedures moeilijk. Voor homokoppels blijft het daarom moeilijk hun de kindervens te realiseren. Lesbische koppels kunnen gebruik maken van KID (Kunstmatige Inseminatie met Donorsperma) en IVF (In Vitro Fertilisatie).

Transgenderrechten

Transgenderpersonen worden beschermd tegen discriminatie door de **Genderwet**. Dit is de wet tegen discriminatie tussen vrouwen en mannen die onder andere stelt dat elke directe discriminatie op grond van geslachtsverandering gelijk is aan directe discriminatie op grond van geslacht.

Sinds mei 2007 hebben transgenderpersonen via de Belgische '**Wet betreffende de transeksualiteit**' het recht om officieel te veranderen van voornaam en geslacht door een uniforme administratieve procedure. Er zijn echter een aantal voorwaarden verbonden aan deze wijziging. De persoon moet onomkeerbaar onvruchtbaar zijn, wat in strijd is met de mensenrechten. Bovendien moet de persoon een 'bewijs' voorleggen van een psychiater en een chirurg.

PORTUGAL

Constitution of the Portuguese Republic (seventh revision, 2005)

- "Article 13 (Principle of equality) 1. Every citizen shall possess the same social dignity and shall be equal in face of the law. 2. No one shall be privileged, favoured, prejudiced, deprived of any right or exempted from any duty on the basis of ancestry, sex, race, language, place of origin, religion, political or ideological beliefs, education, economic situation, social circumstances or sexual orientation".

Law n°7/2011 of 15th March – Establishes the procedure for sex change and name change in a registry office and proceeds to the seventh amendment to the Code of Civil Registration.

Law n°9/2010 of 31st May – Allows marriage between persons of the same sex.

Law n°60/2009 of 6th August – Establishes the implementation of sexual education in schools.

Law n°112/2009 of 16th September – on the legal regime applicable to the prevention of domestic violence and to the protection and assistance to its victims.

This law seeks to provide a more adequate answer to domestic violence by unifying the laws regarding this matter and by including some innovative provisions aimed at addressing the need to ensure adequate and timely prosecution and conviction of perpetrators.

Article 5 (Principle of equality) - "Every victim, regardless of (...), sexual orientation, (...) enjoys the fundamental rights inherent to human dignity, being assured equal opportunities to live without violence and preserve their physical

and mental health”.

Labour Code (Law n°7/2009 of 12th February)

“Article 24 (Right to equal access to employment and occupation) 1. The employee or job applicant is entitled to equal opportunities and equal employment as regards as access to employment, vocational training, promotion or career and working conditions, and shall not be privileged, favoured prejudiced, deprived of any right or exempted from any duty on the basis of ancestry, age, gender, sexual orientation, marital status, family status, genetic heritage, reduced working capacity, disability, chronic illness, nationality, ethnic origin, religion, political or ideological beliefs and union’s membership, and the State has the duty of promoting equal access to these rights”.

Article 25 (Prohibition of discrimination) “1 - The employer can not practice any direct or indirect discrimination, on the basis of, namely, the elements mentioned on the n°1 of the previous article”.

Penal Code (revision of 2007, Law n°59/2007, of 4th September)

“Article 240 (Racial, religious or sexual discrimination)

Who:

- a) Constitutes an organization or develops activities of organized propaganda which incites discrimination, hatred or violence against a person or group of persons by reasons of race, color, ethnic or national origin, religion, sex or sexual orientation, or that encourage, or
- b) Participates in the organization or in the activities referred in the preceding paragraph, or assist them, including their financing;

shall be punished with imprisonment for 1-8 years.

2 Who in a public meeting, writing for public purposes or by any means of the media or computer system for the disclosure:

- a) Provokes acts of violence against a person or group of persons by reasons of race, color, national origin ethnic or national origin, religion, sex or sexual orientation, or
- b) Defames or injure person or group of persons because of race, color, ethnicity or national origin, religion, sex or sexual orientation, including the denial of war crimes or against peace and humanity, or
- c) Threats a person or group of persons by reasons of race, color, ethnic or national origin, religion, sex or sexual orientation; with the intention of inciting racial, religious or sexual discrimination, or encouraging it,

is punishable with imprisonment from six months to five years”.

SPAIN

Spanish Constitution, Section 27: “The education will aim to develop the full human personality in the respect of democratic principles of cohabitation and basic rights and liberties”.

L.O.E. (BASIC LAW 2/2006, de 3 de mayo, on Education):

Preamble: “Among the aims of education should be mentioned the full development of personality and affective abilities of the students, the education in the respect of basic rights and liberties, the acknowledgment of affective-sexual diversity and the critic assessment of inequalities in order to overcome sexist behaviour”.

Chapter I. Section I. Principles: “The Spanish educational system, articulated in accordance with the principles of the [Spanish] Constitution and based upon the respect to the rights and liberties thereby acknowledge, will be based upon the following principles: [...]

- c) Dissemination and implementation of values enabling the personal freedom, the responsibility of democratic citizenship, solidarity, tolerance, equality, respect and justice, as well as the overcoming of whatsoever discrimination”.

Section 23. Aims of the E.S.O.⁷ :

- k) “Knowing and accepting the functioning of the own and other individual's body, respect differences, reinforce the habits of corporal care and health and implementation of sport and physical education in order to enhance the personal and social development. Knowing and valuing the human dimension of sexuality in its whole diversity. Valuing critically the social habits related with health, consuming, care of

⁷ E. S.O. = Educación Secundaria Obligatoria = Compulsory Secondary Education (note of translation)

living beings and environment, contributing to its conservation and improvement”.
Section 98. Permanent training:

“Educational awareness of diversity”.

Curriculum Educación for Citizenship and Human Rights for E. S. O. Minimal contents:

Chapter 2. Interpersonal relationships and participation:

- Human relationships: between man and woman; between different generations. The family within the Spanish Constitution. Developing non-violent skills for the daily life.
- Critical assessment of the social and sexual division of work and social, racist, xenophobe antisemitic, sexist and homophobic prejudices.

Basic Law Orgánica 2/2010, de 3 de marzo on sexual and reproductive health and on voluntary interruption of pregnancy.

Title I, Chapter III.

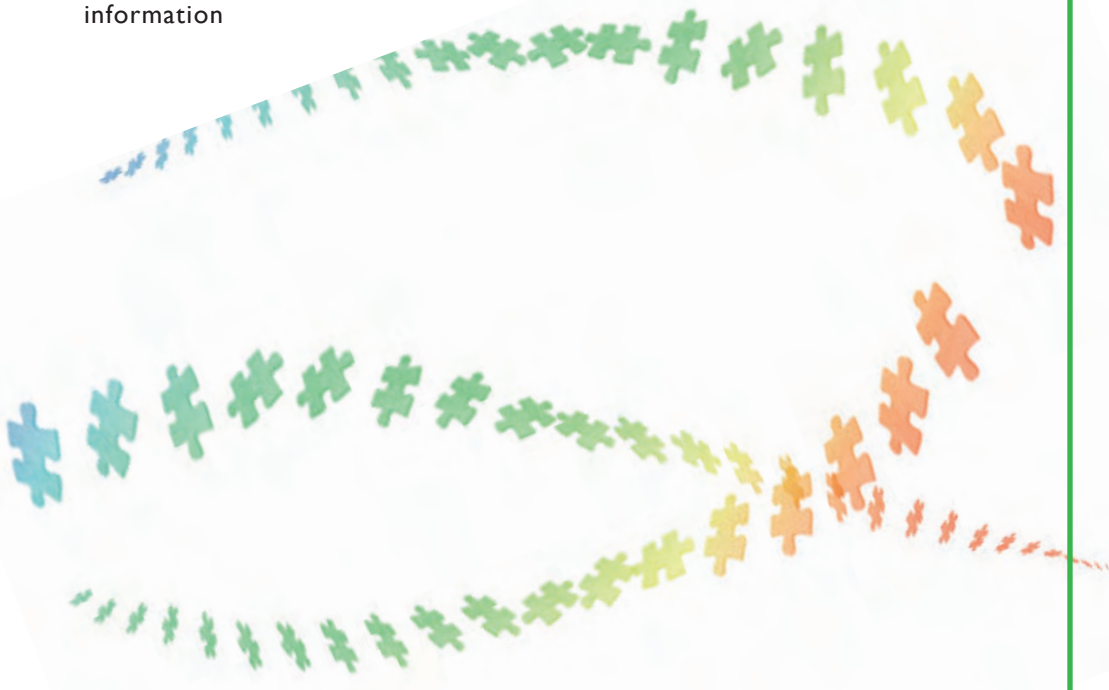
Section 9. Incorporating of training in sexual and reproductive health within the educational system.

The educational system will include training in sexual and reproductive health as an integrating part of the developing of the personality and education with values, including a comprehensive approach contributing to:

- a) Promoting a vision of sexuality in terms of equality and mutual responsibility among men and women, focused on preventing gender violence, aggressions and sexual abuses
- b) Acknowledging and accepting sexual diversity.
- c) Harmonic developing of sexuality adapted to the perception of young persons.
- d) Preventing sexually transmitted diseases and infections, with special focus on HIV.
- e) Preventing unwanted pregnancies within a responsible sexuality.
- f) Incorporating training in health and sexual and reproductive health to the educational system will include the reality and needs of the most exposed social groups, such as disabled persons, providing specifically these persons with information and educational items in accordance with their age.

Section 10. Training activities.

The State authorities will support the educational community in accomplishing training activities related with sexual education, preventing sexually transmitted diseases and unwanted pregnancies, providing therefore the parents with suitable information

6. FILMS

Hieronder vindt u een lijst van films over het holebi- en transgenderthema.

Italiaanse Films

Titel	Regisseur	jaar	Land	Type	Gender
MORTE A VENEZIA	Luchino Visconti	1971	Italia	Dram.	gay
GOVERNANTE, LA	Giovanni Grimaldi	1974	Italia	Dram.	lesbo
GIORNATA PARTICOLARE, UNA	Ettore Scola	1977	Italia	Dram.	gay
VIZIETTO, IL	Edouard Molinaro	1978	Fra/Ita	Comico	gay
IMMACOLATA E CONCETTA	Salvatore Piscicelli	1980	Italia	Dram.	lesbo
BONNE, LA	Salvatore Samperi	1986	Italia	Comm.	lesbo
AMORI IN CORSO	Giuseppe Bertolucci	1989	Italia	Comm.	lesbo
IL BAGNO TURCO	Ferzan Ozpetek	1997	Italia	Dram.	gay
VESPA E LA REGINA, LA	Antonello Di Leo	1999	Italia	Comm.	gay/lesbo
ROSA E CORNELIA	Giorgio Treves	2000	Italia	Dram.	lesbo
GIORNI	Laura Muscardin	2001	Italia	Dram.	gay
DIFETTO DI FAMIGLIA, UN	Alberto Simone	2001	Italia	Comm.	gay
FATE IGNORANTI, LE	Ferzan Ozpetek	2001	Italia	Comm.	queer
IMBALSAMATORE, L'	Matteo Garrone	2002	Italia	Dram.	gay
APRIMI IL CUORE	Giada Colagrande	2002	Italia	Dram.	lesbo
BENZINA	Monica Lisa Stambrini	2002	Italia	Dram.	lesbo
FINESTRA DI FRONTE, LA	Ferzan Ozpetek	2003	Italia	Dram.	gay
MATER NATURA	Massimo Andrei	2005	Italia	Comm.	trans
SATURNO CONTRO	Ferzan Ozpetek	2007	Italia	Comm.	gay
ALTRO PIANETA, UN	Stefano Tummolini	2008	Italia	Dram.	gay
DIVERSO DA CHI?	Umberto Carteni	2008	Italia	Comm.	gay
IMPROVVISAMENTE L'INVERNO SCORSO	Gustav Hofer	2008	Italia	Doc.	gay
SENZA FINE	Roberto Cuzzillo	2008	Italia	Dram.	lesbo
AMORE E BASTA, L	Stefano Consiglio	2009	Italia	Doc.	gay/lesbo
ALTRA METÀ DEL CIELO, L'	Salima Balzerani	2009	Italia	Doc.	lesbo
DONNE - BORN TO BE KINGS	Francesca Fini	2009	Italia	Doc.	lesbo
VIOLA DI MARE	Donatella Maiorca	2009	Italia	Dram.	lesbo
ZANZIBAR. UNA STORIA D'AMORE	Francesca Manieri	2009	Italia	Doc.	lesbo
MINE VAGANTI	Ferzan Ozpetek	2010	Italia	Comm.	gay
RICHIAMO, IL	Stefano Pasetto	2010	Argen/Ita	Dram.	lesbo
DIVERSAMENTE ETERO	Marica Lizzadro	2011	Italia	Doc.	lesbo

'Films Wereldwijd

Titel	Regisseur	jaar	Land	Type	Gender
ANDERS ALS DIE ANDERN	Richard Oswald	1919	Duitsland	Drama	gay
MÄDCHEN IN UNIFORM	Leontine Sagan	1931	Duitsland	Drama	lesbo
CHANT D'AMOUR, UN	Jean Genet	1950	Frankrijk	Drama	queer
REBEL WITHOUT A CAUSE	Nicholas Ray	1955	USA	Drama	gay
ANCORA UNA DOMANDA OSCAR WILDE	Gregory Ratoff	1960	UK	Biog	gay
CHILDREN'S HOUR, THE	William Wiler	1961	USA	Drama	lesbo
PERSONA	Ingmar Bergman	1966	Sweden	Psyco	lesbo
KILLING OF SISTER GEORGE, THE	Robert Aldrich	1968	USA	Drama	lesbo
SUNDAY, BLOODY SUNDAY	John Schlesinger	1971	UK	Drama	gay
LUDWIG	Luchino Visconti	1973	Ita/Fra/Dui	Biog	gay
ROCKY HORROR PICTURE SHOW (the)	Jim Sharman	1975	UK	Mus	trans/bisex
SEBASTIANE	Derek Jarman	1976	UK	Geschiedenis	queer
QUERELLE DE BREST	R.W.Fassbinder	1982	Fra/Dui	Drama	gay
PERSONAL BEST	Robert Towne	1982	USA	Drama	lesbo
MY BEAUTIFUL LAUNDRETTE	Stephen Frears	1985	UK	Drama/Social	gay

Titel	Regisseur	jaar	Land	Type	Gender
DESERT HEART	Donna Deitch	1985	USA	Drama	lesbo
LEY DEL DESEO, LA	Pedro Almodovar	1987	Spa	Drama	gay
I'VE HEARD THE MERMAIDS SINGING	Patricia Rozema	1987	Can	Komedie	lesbo
TORCH SONG TRILOGY	Paul Bogart	1988	USA	Drama	gay
LONGTIME COMPANION	Norman René	1990	USA	Drama	gay
FRIED GREEN TOMATOES	Jon Avnet	1991	USA	Drama	lesbo
FRESA Y CHOCOLATE	Tomas Gutierrez Alea	1992	Cuba/Spa	Politiek	gay
ORLANDO	Sally Potter	1992	Fra	Geschiedenis	queer
CRYING GAME, THE	Neil Jordan	1992	UK	Drama	trans
BAWANG BIEJI	Chen Kaige	1993	Cina	Drama	gay
PHILADELPHIA	Jonathan Demme	1993	USA	Drama	gay
GO FISH	Rose Troche	1994	USA	Komedie	lesbo
ADVENTURE OF PRISCILLA, QUEEN OF THE DESERT, THE	Stephan Elliott	1994	Australia	Komedie	trans
ANTONIA'S LINE	Marleen Gorris	1995	NL	Drama	lesbo
BUTTERFLY KISS	Michael Winterbottom	1995	UK	Drama	lesbo
SERVING IN SILENCE: THE MARGARETHE CAMMERMEYER STORY	Jeff Bleckner	1995	USA	Drama	lesbo
INCREDIBLE TRUE ADVENTURE OF TWO GIRLS IN LOVE, THE	Maria Maggenti	1995	USA	Romantiek	lesbo
GAZON MAUDIT	Josiane Balasko	1995	Fra	Komedie	lesbo
WHEN NIGHT IS FALLING	Patricia Rozema	1995	Can	Romantiek	lesbo
BEAUTIFUL THING	Hettie MacDonald	1996	UK	Komedie	gay
BIRDCAGE, THE	Mike Nichols	1996	USA	Komedie	gay
ALL OVER ME	Alex Sichel	1996	USA	Komedie	lesbo
BOUND	Andy Wachowski, Larry Wachowski	1996	USA	Thriller	lesbo
FIRE	Deepa Mehta	1996	Can/India	Drama	lesbo
LATE BOOMERS	Julia Dyer	1996	USA	Komedie	lesbo
IN & OUT	Frank Oz	1997	USA	Komedie	gay
WILDE	Brian Gilbert	1997	UK	Biografie	gay
ANGEL ON MY SHOULDER	Donna Deitch	1997	USA	Documentaire	lesbo
HAPPY TOGETHER	Wong Kar-Wai	1997	Cina / Arg	Drama	queer
GODS AND MONSTERS	Bill Condon	1998	USA	Drama	gay
GET REAL	Simon Shore	1998	UK	Komedie	gay
HEAD ON	Ana Kokkinos	1998	Australia	Drama	gay
AIMÉE & JAGUAR	Max Färberböck	1998	Dui	Drama	lesbo
GIA	Michael Cristofer	1998	USA	Biografie	lesbo
HIGH ART	Lisa Cholodenko	1998	USA	Drama	lesbo
VELVET GOLDMINE	Todd Haynes	1998	UK / USA	Musical	queer
POURQUOI PAS MOI?	Stéphane Giusti	1999	Fra	Komedie	gay
TRICKS	Jim Fall	1999	USA		gay
8½ WOMEN	Peter Greenaway	1999	GB/Dui/Ola	Komedie	gay
BETTER THAN CHOCOLATE	Anne Wheeler	1999	Can	Komedie	lesbo
BOYS DON'T CRY	Kimberly Peirce	1999	USA	Drama	lesbo
CHUTNEY POPCORN	Nisha Ganatra	1999	USA	Komedie	lesbo
BUT I'M A CHEERLEADER WOMEN	J. Anderson, M. Coolidge, A. Heche	1999	USA	Drama	lesbo
TODO SOBRE MI MADRE	Pedro Almodóvar	1999	Spa	Drama	trans
QUEER AS FOLK	Russell T. Davies	1999-2000	UK	TV series	gay
ALL OVER THE GUY	Julie Davis	2000	USA	Komedie	gay

Titel	Regisseur	jaar	Land	Type	Gender
BILLY ELLIOT	Stephen Daldry	2000	UK	Drama	gay
KRAMPAC	Cesc Gay	2000	Spa	Komedie	gay
BUT I'M A CHEERLEADER	Jamie Babbit	2000	USA	Komedie	lesbo
FUCKING AMAL	Lukas Moodyson	2000	Sve	Drama	lesbo
REPETITION, LA	Catherine Corsini	2000	Fra	Psy/Drama	lesbo
PARAGRAPH 175	Jeffrey Friedman e Rob Epstein	2000	Dui	Doc	nazismo
A CAUSE D'UN GARÇON	Fabrice Cazeneuve	2001	Fra	College	gay
LOST AND DELIRIOUS	Léa Pool	2001	Can	Drama	lesbo
AMOUR DE FEMME, UN	Sylvie Verheyde	2001	Fra	Drama	lesbo
FAMILY AFFAIR, A	Helen Lesnick	2001	USA	Komedie	lesbo
MULHOLLAND DRIVE	David Lynch	2001	Fra/USA	Thriller	lesbo
Y TU MAMA TAMBIEN	Alfonso Cuarón	2001	Messico	Komedie	queer
PRINCESA	Henrique Goldman	2001	Fra/Dui/Ita/GB	Drama	trans
GERRY	Gus Van Sant	2002	USA	Drama	gay
YOSSI & JAGGER	Eytan Fox	2002	Israele	Drama	gay
A MI MADRE LE GUSTAN LAS MUJERES	Inés París	2002	Spa	Komedie	lesbo
TAN DE REPENTE	Diego Lerman	2002	Argentina	Drama	lesbo
HOURS, THE	Stephen Daldry	2002	USA	Drama	lesbo
KISSING JESSICA STEIN	C H-Wurmfeld	2002	USA	Komedie	lesbo
TIPPING THE VELVET	Geoffrey Sax	2002	GB	Drama	lesbo
8 DONNE E UN MISTERO	Francois Ozon	2002	Fra	Komedie	lesbo
HEDWIG AND THE ANGRY INCH	J. Cameron Mitchell	2002	USA	Musical	trans
ANGELS IN AMERICA	Mike Nichols	2003	USA	TV Serie	gay
MAMBO ITALIËNO	Emile Gaudreault	2003	USA	Komedie	gay
MONSTER	Patty Jenkins	2003	USA	Thriller	lesbo
ELEPHANT	Gus Van Sant	2003	USA	Drama	queer
BEAUTIFUL BOXER	Ekachai Uekrongtham	2003	Tailandia	Drama	Trans
ALEXANDER	Oliver Stone	2004	USA / UK	Geschiedenis	gay
HOME AT THE END OF THE WORLD, A	Michael Mayer	2004	USA	Komedie	gay
MALA EDUCACIÓN, LA	Pedro Almodòvar	2004	Spanje	Drama	gay
D.E.B.S.	Angela Robinson	2004	USA	Komedie	lesbo
GIRL PLAY	Lee Friedlander	2004	USA	Romantiek	lesbo
L WORD, THE	Rose Troche	2004	USA	TV Series	lesbo
SHE HATE ME	Spike Lee	2004	USA	Drama	lesbo
MY SUMMER OF LOVE	Pawel Pawlikowski	2004	UK	Drama	lesbo
SAVING FACE	Alice Wu	2004	USA	Komedie	lesbo
BROKEBACK MOUNTAIN	Ang Lee	2005	USA	Drama	gay
C.R.A.Z.Y.	Jean-Marc Vallée	2005	Canada	Drama	gay
LA QUINCEAÑERA	Richard Glatzer	2005	USA	Drama	gay
ODETE	João Pedro Rodrigues	2005	Portogallo	Drama	gay
REINAS	Manuel Gomez Pereira	2005	Spanje	Komedie	gay
IMAGINE ME & YOU	Oi Parker	2005	USA/UK	Komedie	lesbo
SUGAR RUSH	Harry Bradbeer	2005	UK	Komedie	lesbo
BREAKFAST ON PLUTO	Neil Jordan	2005	Irlanda / UK	Drama	trans
TRANSAMERICA	Duncan Tucker	2005	USA	Drama	trans
20 CENTIMETROS	Ramon Salazar	2005	Spanje	Musical	trans
ANOTHER GAY MOVIE	Todd Stephens	2006	USA	Komedie	gay
NINA'S HEAVENLY DELIGHTS	Pratibha Parmar	2006	UK	Komedie	lesbo
FILLES DU BOTANISTE, LES	Sijie Dai	2006	Fra/Can	Drama	lesbo

Titel	Regisseur	jaar	Land	Type	Gender
GIMNAST,THE	Ned Farr	2006	USA	Romantiek	lesbo
GRAY MATTERS	Sue Kramer	2006	USA	Komedie	lesbo
LOVING ANNABELLE	Katherine Brooks	2006	Canada	Drama	lesbo
SHORTBUS	John Cameron Mitchell	2006	USA	Drama	queer
CHANGING SPOTS	Susan Turley	2007	USA	Drama	lesbo
XXY	Lucía Puenzo	2007	Argentina	Drama	lesbo
COMME LES AUTRES	Vincent Garenq	2008	Fra	Komedie	gay
DOUBT	John Patrick Shanley	2008	USA	Drama	gay
BRUNO	Larry Charles	2009	USA	Comic	gay
EYES WIDE OPEN	Haim Tabakman	2009	Isr/Dui/Fra	Drama	gay
BROTHERHOOD	Nicolo Donato	2009	Danimarca	Drama	gay
MILK	Gus Van Sant	2009	USA	Biografie	gay
SINGLE MAN,A	Tom Ford	2009	USA	Drama	gay
KIDS ARE ALL RIGHT,THE	Lisa Cholodenko	2010	USA	Komedie	lesbo
80 DAYS	Jon Garaño	2010	Spanje	Drama	lesbo
BREAK MY FALL	Kanchi Wichmann	2011	UK	Drama	lesbo
CODEPENDENT LESBIAN					
SPACE ALIEN SEEKS SAME	Madeleine Olnek	2011	USA	Komedie	lesbo
TOMBOY	Céline Sciamma	2011	Fra	Drama	trans

7. MUZIEK

Hieronder vindt u een lijst met liedjes over het holebi- en transgenderthema of gezongen door holebi's of transgenders.

Italian Songs

COCCINELLE, Coccinella, 1959
MILEY, Ti ha detto niente la tua mamma?, 1965
I NOMADI, Christine, 1969
CHARLES AZNAVOUR, Quello che si dice, 1972
PETER Boom, Fuori, 1972
ID., Lui ama lui (lei ama lei), 1972
JUMBO, Come vorrei essere uguale a te, 1973
ID., Specchi, 1973
POOH, Lei e lei, 1973
RENATO ZERO, Sergente no, 1973
RENATO ZERO, Tu che sei mio fratello, 1974
IVAN CATTANEO, Pomodori da Marte, 1975
POOH, Pierre, 1976
ROBERTO VECCHIONI, A.R., 1976
RENATO ZERO, Salvami, 1976
ID., Mi vendo, 1976
ID., Onda gay, 1976
FABIO CONCATO, Dedicato a Dean Martin, 1977
ROBERTO VECCHIONI, Blu(e) notte, 1977
LUCIO DALLA, Quale allegria, 1977
IVAN CATTANEO, Divina (travestito story), 1977
ID., L' altra faccia della luna, 1977
ID., Il vostro ombelico, 1977
ALFREDO COHEN, Dolce ragazzo vai; componi prati, 1977
ID., La mia virilità, 1977.
ID., I vecchi omosessuali, 1977
CRISTIANO MALGIOGLIO, Ernesto, 1977
ID., Mi arrappa l'idea, 1977
ID., Orientale, 1977
GINO PAOLI, I fiori diversi, 1977
FABRIZIO DE ANDRE, Andrea, 1978
GIANNI BELLA, Amico gay, 1978
FABIO CONCATO, Vito, 1978
PATTY PRAVO, Pensiero stupendo, 1978
RENATO ZERO, Sbattiamoci, 1978
ANDREA TICH, Uccello, 1978
ID., Il candidato, 1978
ID., La primavera nel bosco, 1978
ANTONELLO VENDITTI, Giulia, 1978
FRANCO SIMONE, La ferrovia, 1978
ID., Gocce, 1978
RAFFAELLA CARRA, Luca, 1978
FRANCO GAETANO, Avventura con un travestito, 1979
RINO GAETANO, Resta vile maschio dove vai?, 1979
IVAN CATTANEO, Boys and boys, 1979
ID., Sexo, 1979
FABIO CONCATO, Porcellone, 1979
GIANNA NANNINI, Lei, 1979
IVAN GRAZIANI, Dada, 1980
FABRIZIO DE ANDRE, Una storia sbagliata, 1980
LUCIO DALLA, Balla balla ballerino, 1980
IL BANCO DEL MUTUO SOCCORSO, Paolo Pa', 1980
RENATO ZERO, Profumi, balocchi e maritozzi, 1980

IL BANCO DEL MUTUO SOCCORSO, Baciarmi Alfredo, 1981
 ALBERTO FORTIS, Sailor, 1981
 CRISTIANO MALGIOGLIO, Marlon, 1981
 IVAN CATTANEO, Idolo biondo, 1982
 LORETTA GOGGI, Arrivederci stella del Nord, 1982
 GIANNI BELLA, Il patto, 1983
 GIUNI RUSSO, Abbronzate dai miraggi, 1983
 ID., Le sere d'agosto, 1983
 ADRIANO PAPPALARDO, Questa storia, 1983
 SCIALPI, Mi manchi tu, 1983
 ID., No High School, 1983
 ID., Notturmo, 1984
 PIERANGELO BERTOLI, Maddalena, 1984
 MIGUEL BOSE, Amante bandi do, 1984
 ID., Fiesta siberiana, 1984
 GIUNI RUSSO, Champs Elysees, 1984
 ID., Babilionth, 1984
 FABIO CONCATO, Ti ricordo ancora, 1984
 IVAN GRAZIANI, Limiti, 1984
 RENATO ZERO, Per non essere così, 1984
 FRANCESCO DE GREGORI, A Pa', 1985
 LIFTIBA, Lula e Marlene, 1985
 GIANNA NANNINI, Seduzione, 1986
 ORNELLA VANONI, La storia di Marcello, 1987
 EUGENIO FINARDI, Amore diverso, 1990
 GIANNA NANNINI, Dea, 1991
 MIA MARTINI, Uomini Farfalla, 1992
 GRAZIA DI MICHELE E ROSSANA CASALE, Gli amori diversi, 1993
 PAOLA TURCI, Io e Maria, 1993
 ROBERTO VECCHIONI, Il cielo capovolto (ultimo canto di Saffo), 1995
 FABRIZIO DE ANDRE, Princesa, 1996
 ELIO E LE STORIE TESE, Omosessualità, 1996
 FEDERICO SALVATORE, Sulla porta, 1996
 MARIELLA NAVA E TOSCA, La differenza, 1997
 SUBSONICA, Eva-Eva, 2002
 TIZIANO FERRO, Ti voglio bene, 2003
 GIUNI RUSSO, Morirò d'amore, 2003
 RENATO ZERO, L'altra sponda, 2004
 CECILIA GASDIA BOTERO, Non è peccato, 2005
 LAURA BONO, Amo solo te, 2005
 IVANO FOSSATI, Denny, 2006
 DOLCENERA, Resta come sei, 2006
 DANIELE SILVESTRI, Gino e alfetta, 2007
 ANNA TATANGELO, Il mio amico, 2008
 POVIA, Luca era gay, 2009

Spanish Songs

SIGUR RÓS, Vidrar vel til loftarasa
www.youtube.com/watch?v=I30H7mhfLe8
 MAGO DE OZ, El que quiera entender que entienda
www.youtube.com/watch?v=WMBzfJKGc8s&feature=related
 ALASKA Y DINARAMA, A quién le importa
www.youtube.com/watch?v=paccyHqIAoo
 OBK, El cielo no entiende
[/www.youtube.com/watch?v=_hrGNO0k3LA](http://www.youtube.com/watch?v=_hrGNO0k3LA)
 JUAN SINMIEDO, Saturno
www.youtube.com/watch?v=mdXX2X-BV3l&feature=related
 MALÚ, Como una flor
www.youtube.com/watch?v=vl_xWqhcmuo&feature=fvsr
 TAM TAM GO, Manuel Raquel

www.youtube.com/watch?v=RVYfBQWB9lw

ONDINA, Fuera de aquí

www.youtube.com/watch?v=br-D-RxqLlg

RICARDO ARJONA, Que nadie vea

www.youtube.com/watch?v=eLvXgHmjd38

MECANO, Mujer contra mujer

www.youtube.com/watch?v=Q3BXMswI tvM&feature=related

REINCIDENTES, En mi interior

www.youtube.com/watch?v=oIqhoCjwd7k

THE COMMUNARDS, There's more to love (than boy meets girl)

www.youtube.com/watch?v=JRM3TpxBFik

CORAZÓN, No quiero cambiar

www.youtube.com/watch?v=tKoRmxR0zHM

CORAZÓN, María del Mar

www.youtube.com/watch?v=_o6hSSk73RE

ELLOS, Diferentes

www.youtube.com/watch?v=EMKANAxX-FY

BELÉN ARJONA, Somos diferentes

www.youtube.com/watch?v=ggk7RloAleY

TONTXU, Entiendes

www.youtube.com/watch?v=MUDTHmnmHI0

MIGUEL BOSÉ, Los chicos no lloran

www.youtube.com/watch?v=TRUhtSqZEG0

JOAQUÍN SABINA: Juana la loca

www.youtube.com/watch?v=E8MkK0toGXY

Portuguese songs

DINA, Guardado em Mim, 1980

ANTÓNIO VARIAS, Canção do Engate, 1984

JORGE PALMA, Dizem Que Não Sabiam Quem Era, 1991

DA WEASEL, O Meu Deus, 1995

LARA LI, Telepatia, 1996

ALEX, Mister Gay, 2003

DINA, Que é de ti, 2002

International Songs

THE VELVET UNDERGROUND, Lady Godiva's Operation, 1967.

THE KINKS, Lola, 1970.

DAVID BOWIE, Queen Bitch, 1971.

DAVID BOWIE, Jean Genie, 1972.

DAVID BOWIE, Lady Stardust, 1972.

LOU REED, Make Up, 1972.

LOU REED, Walk on the Wild Side, 1972.

CHARLES AZNAVOUR, Quello che si dice, 1972.

THE ROLLING STONES, Cocksucker blues, 1972.

LOU REED, Take a walk on the wild side, 1972.

THE SWEET, AC/DC, 1973.

DAVID BOWIE, Rebel Rebel, 1974.

ALIX BOBKIN, The Lesbian Power Authority, 1976

KATE BUSH, Kashka from Baghdad, 1976.

QUEEN, Good Old-Fashioned Lover Boy, 1976.

TALKING HEADS, The Girls Want to Be With the Girls, 1977.

THE ROLLING STONES, When the Whip Comes down, 1978.

DAVID BOWIE, Boys Keep Swinging, 1979.

U2, Twilight, 1980.

DIANA Ross, I'm Coming out, 1980.

DEPECHE MODE, Boys Say Go!, 1981.

DEPECHE MODE, What's Your Name?, 1981.

JOE JACKSON, A Slow Song, 1982.

THE SMITHS, This Charming Man, 1983.

- THE SMITHS, Handsome Devil, 1983.
 BRONSKI BEAT, Smalltown Boy, 1984.
 DEPECHE MODE, Master and Servant, 1984.
 MIGUEL BOSE, Amante bandi do, 1984.
 FREDDY MERCURY, Your Kind of Lover, 1985.
 JIMMY SOMERVILLE, You Are My World, 1986.
 DEPECHE MODE, Never Let Me Down Again, 1987.
 PET SHOP BOYS, It's a Sin, 1987.
 THE SMITHS, A Rush and a Push and the Land Is Ours, 1987.
 THE SMITHS, Sheila Take a Bow, 1987.
 LOU REED, Halloween Parade, 1988.
 NINE INCH NAILS, The Only Time, 1989.
 IGGY POP, Winners and Losers, 1990.
 MORRISSEY, He Knows I'd Love to See Him, 1990.
 U2, Until the End of the World, 1991.
 PET SHOP BOYS, Can You Forgive Her?, 1993.
 SUEDE, Animal Lover, 1993.
 BEN HARPER, Mama's got a Girlfriend Now, 1994.
 PLACEBO, 2468, 1994.
 BLUR, Girls and Boys, 1994.
 CHUMBAWAMBA, Homophobia, 1995.
 U2, Hold Me, Thrill Me, Kiss Me, Kill Me, 1995
 GABRIELLE, Forget about the world, 1996.
 PLACEBO, Bruise Pristine, 1996.
 PLACEBO, Nancy Boy, 1996.
 SUZANNE VEGA, Stockings, 1996.
 SUEDE, The Asphalt World, 1997.
 SUEDE, The Living Dead, 1997.
 SUEDE, Modern Boys, 1997.
 SUEDE, She's Your Cocaine, 1998.
 SUEDE, My Sweet Prince, 1998.
 GEORGE MICHAEL, Outside, 1998.
 TORI AMOS, Raspberry Swirl, 1998
 TORI AMOS, Riot Poof, 1999.
 PLACEBO, Spite and Malice, 2000.
 ANTONY & THE JOHNSONS, I Fell in Love with a Dead Boy, 2001.
 BELLE & SEBASTIAN, Jonathan David, 2001.
 BERNARD BUTLER, Evermore, 2001.
 GARBAGE, Androgyny, 2001.
 GARBAGE, Cherry Lips, 2001.
 TORI AMOS, Taxi Ride, 2002.
 THE ARK, Father of a Son, 2002.
 THE ARK, Sexy Northerner, 2002.
 SCISSOR SISTERS, Electrobix, 2002.
 SNEAKER PIMPS, The Fuel, 2002.
 T.A.T.U., All the Things She Said, 2002.
 T.A.T.U., Malchik Gay, 2002.
 THE HAZZARDS, Gay Boyfriend, 2002.
 THE QUEERS, Homo, 2002.
 THE QUEERS, Lord Anthony, 2003.
 THE LIBERTINES, Dilly Boys, 2004.
 THE LIBERTINES, Last Post on the Bugle, 2004.
 THE MAGNETIC FIELDS, I Thought You Were My Boyfriend, 2004.
 THE MAGNETIG FIELDS, You Know What They Do To Guys Like Us in Prison, 2004.
 SCISSOR SISTERS, Filthy/Gorgeous, 2004.
 SCISSOR SISTERS, Take Your Mama, 2004.
 SCISSOR SISTERS, Tits on the Radio, 2004.
 PINK, Dear Mr President, 2006.
 THE DRESDEN DOLLS, Sex Changes, 2006.
 THE LONG BLONDES, Once and Never Again, 2006.

MY ROBOT FRIEND, Swallow, 2006.
SCISSOR SISTERS, She's My Man, 2006.
THE ACADEMY IS..., Sleeping With Giants (Lifetime), 2007.
MIKA, Billy Brown, 2007.
TEGAN AND SARA, I Was Married, 2007.
KATY PERRY, I Kissed a Girl, 2007.
THE USED, Blue and Yellow, 2007.
RIHANNA, Te Amo, 2010.

Disco Music

JUDY GARLAND, Over the Rainbow, 1939
SHIRLEY BASSEY, This Is My Life, 1968
LIZA MINNELLI, Cabaret, 1972
TIM CURRY, Sweet Transvestite, 1973
GLORIA GAYNOR, Never Can Say Goodbye, 1974
DONNA SUMMER, Love to Love You Baby, 1975
ABBA, Dancing Queen, 1976
DONNA SUMMER, I Feel Love, 1976
GRACE JONES, I Need a Man, 1977
THEL/VIA HOUSTON, Don't Leave Me This Way, 1977
AMANDA LEAR, Follow Me, 1978
SILVESTER, You Make Me Feel (Mighty Real), 1978
CHIC, Le Freak, 1978
VILLAGE PEOPLE, Macho Man, 1978
GLORIA GAYNOR, I Will Survive, 1979
VILLAGE PEOPLE, YMCA, 1979
ID., In the Navy, 1979
SISTER SLEDGE, We Are Family, 1979
BARBARA STREISAND E DONNA SUMMER, No More Tears, 1979
DOLLY PARTON, 9 to 5, 1979
DIANA Ross, I'm Coming out, 1980
BOYS TOWN GANG, Can't Take My Eyes off You, 1982
THE WEATHERGIRLS, It's Raining Man, 1982
ERTHA KITT, Where Is My Man, 1983
FRANKIE GOES To HOLLYWOOD, Relax, 1983
MIQUEL BROWN, So Many Men, So Little Time, 1983
CINDY LAUPER, Girls Just Wanna Have Fun, 1984
QUEEN, I Want to Break Free, 1984
MADONNA, Like a Virgin, 1984
GLORIA GAYNOR, I Am what I Am, 1984
MADONNA, Vogue, 1990
RUPAUL, Supermodel (You Better Work), 1992
PET SHOP BOYS, Go West, 1993
CHER, Believe, 1998
ID., Strong Enough, 1999
PET SHOP BOYS, New York City Boys, 1999
KYLIE MINOGUE, Your Disco Needs You, 2001

EURIALO - Learning and guidance tools against discrimination: respect for all different sexual choices and cultural identities

ITALY

BELGIUM

LATVIA

PORTUGAL

SPAIN

www.eurialo.eu